

Dobrovolná bezdětnost

Jana Vaculíková

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana VACULÍKOVÁ**
Osobní číslo: **H08566**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Dobrovolná bezdětnost**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti bezdětnosti.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvalitativního výzkumu.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HAŠKOVÁ, H. Fenomén bezdětnosti. Praha: SLON, 2009. ISBN 978-80-7419-020-9.

HAŠKOVÁ, H., POMAHAČOVÁ, J. Rodičovství a bezdětnost ve vybraných časopisech pro ženy a muže. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006. ISBN 80-7330-111-3.

KONEČNÁ, H. Na cestě za dítětem: dvě malá křídla. Praha: Galén, 2009. ISBN 978-80-7262-591-8.

MIOVSKÝ, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1362-4.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jarmila Štastná**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **20. ledna 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **6. května 2011**

Ve Zlíně dne 20. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 26.2.2011

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá dobrovolnou bezdětností. Zaměřuje se na její výskyt v české společnosti, a jak je na ni nahlíženo. Cílem mé bakalářské práce je identifikovat důvody a faktory vedoucí k dobrovolné bezdětnosti. Pozornost je zaměřena na vysvětlení dobrovolné bezdětnosti v české společnosti.

V první kapitole teoretické části se zabývám klíčovými pojmy. V druhé kapitole je dobrovolná bezdětnost popisována v kontextu dějinného vývoje. Třetí kapitola obsahuje důvody a faktory vedoucí k bezdětnému životu, a jak je dobrovolná bezdětnost prezentována v médiích. Čtvrtá kapitola této práce je věnována mezinárodnímu dobrovolnému neziskovému klubu pro jedince a páry, kteří nikdy neměli děti.

Praktická část prezentuje výsledky smíšené metodologické strategie.

Klíčová slova: dobrovolná bezdětnost, nedobrovolná bezdětnost, No Kidding, gender, rodina

ABSTRACT

This thesis deals with voluntary childlessness, focus on its occurring in Czech society and how this phenomenon is reflected by society. Aim of this thesis was to identify reasons and factors contributing to voluntary childlessness. The focus placed on explanation of childlessness in the Czech society.

The first chapter of the theoretical part deals with keywords. The second one describes history of voluntary and involuntary childlessness. The third chapter contains a reasons and factors contributing to life without kids and how is voluntary childlessness presented in the public media. Fourth chapter is based on international social club for adult singles and couples who have never had children.

The practical part presents the results of combination of quantitative and qualitative research.

Keywords: voluntary childlessness, involuntary childlessness, No Kidding, gender, family

Děkuji vedoucí práce Mgr. Jarmile Šťastné za odborné vedení v průběhu celé práce, za inspirující podněty a cenné připomínky.

Mé poděkování také patří Evě Hrabalové za pomoc při realizaci výzkumu a v neposlední řadě rodině za podporu během studia.

Motto:

„Rozhodnutí mít dítě – je závažné. Rozhodnete se nechat své srdce navždy kráčet mimo své tělo.“

Elizabeth Stoneová

Prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 DOBROVOLNÁ BEZDĚTNOST	12
1.2 NEDOBROVOLNÁ BEZDĚTNOST	12
1.3 NO KIDDING	13
1.4 SOCIÁLNÍ ROLE.....	13
1.5 GENDER	13
1.6 RODINA	14
2 BEZDĚTNOST V KONTEXTU DĚJINNÉHO VÝVOJE.....	15
2.1 STAV NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ.....	15
2.2 SITUACE V LETECH 1945 - 1968	16
2.3 POMĚRY V LETECH 1968 - 1989	16
2.4 SITUACE OD ROKU 1989 PO SOUČASNOST	18
3 DOBROVOLNÁ BEZDĚTNOST.....	21
3.1 DOBROVOLNÁ BEZDĚTNOST	21
3.2 DŮVODY VOLBY BEZDĚTNÉHO ŽIVOTA	24
3.3 FAKTORY PŘISPÍVAJÍCÍ K BEZDĚTNOSTI	29
3.3.1 Genderové rozdělení rolí.....	29
3.3.2 Partnerské soužití	30
3.3.3 Velikost a místo bydliště	30
3.3.4 Náboženské vyznání.....	31
3.3.5 Bytové podmínky	32
3.3.6 Podobnost partnerů.....	32
3.3.7 Vzdělání a trh práce.....	33
DOBROVOLNÁ BEZDĚTNOST V MÉDIÍCH	35
3.3.8 Kontrast dobrovolné a nedobrovolné bezdětnosti médiích.....	36
3.3.9 Obraz ženství v literatuře	36
4 NO KIDDING	38
4.1 HISTORIE NO KIDDING	38
4.2 ČLENSTVÍ V NO KIDDING	38
4.3 AKCE POŘÁDANÉ NO KIDDING	39
4.4 NOKIDDING V ČESKÉ REPUBLICCE.....	39
4.5 NO KIDDING V ZAHRANIČÍ.....	40
II PRAKTICKÁ ČÁST	41

5	REALIZACE VÝZKUMU	42
5.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	42
5.2	CÍL VÝZKUMU	42
5.3	VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	42
5.4	DRUH VÝZKUMU A SBĚR DAT	43
5.5	METODY VÝZKUMU.....	43
5.6	VÝZKUMNÝ VZOREK	44
5.7	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	48
5.7.1	Polostrukturovaný interview	48
5.7.2	Ankety	49
6	VÝSLEDKY VÝZKUMU A INTERPRETACE DAT.....	50
6.1	POLOSTRUKTOROVANÝ INTERVIEW	50
6.1.1	Charakteristika osobností respondentek.....	50
	Vztah nukleární rodiny k bezdětnosti.....	51
6.1.2	Důvody volby bezdětného života	51
6.1.3	Postoj rodiny k dobrovolné bezdětnosti	52
6.1.4	Postoj partnera k dobrovolné bezdětnosti	53
6.1.5	Postoj okolí k dobrovolné bezdětnosti	54
6.1.6	Význam No Kidding klubu pro své členy	55
6.2	ANKETA PRO DOBROVOLNĚ BEZDĚTNÉ.....	57
6.3	ODPOVĚDI NA VÝZKUMNÉ OTÁZKY	73
6.4	ANKETA PRO VEŘEJNOST	74
6.5	ODPOVĚDI NA VÝZKUMNÉ OTÁZKY	87
7	SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	88
	ZÁVĚR	90
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	91
	SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	94
	SEZNAM TABULEK.....	95
	SEZNAM GRAFŮ	97

ÚVOD

Konec 20. století s sebou nese velkou změnu. Je jí svoboda. Svoboda je pro nás možnost volby v nepřeberném spektru možností. Dobrovolná bezdětnost je jednou z nich. Jaké jsou důvody této volby? Co přinese jednotlivci a jak je vnímána společností? To jsou otázky, které mě vedly ke zpracování této práce.

Na dobrovolnou bezdětnost je nahlíženo z mnoha perspektiv. Jelikož je toto téma, především pro českou společnost, relativně nové, setkáváme se s nízkou informovaností a rozpačitými postoji. Mnozí nazírají na dobrovolnou bezdětnost v souvislosti s individualismem, kariérismem, sobeckostí. Otázkou však je, zda může být sobecký někdo, kdo se rozhodne nezvyšovat přelidněnost ohrožené planety a dobrovolně se tak vystaví vnitřnímu i vnějšímu tlaku. Toto rozhodnutí zajisté není jednoduché, jelikož od jistého věku nelze vzít zpět.

V zahraničí, především v Kanadě je informovanost o dobrovolné bezdětnosti na velmi vysoké úrovni. Je to přeci jenom země původu No Kidding. Na trhu je spousta publikací věnujících se tomuto tématu. V České republice většina těchto knih dostupných není.

Bakalářská práce sestává ze dvou částí.

Teoretická část mé bakalářské práce obsahuje čtyři kapitoly. V první z nich nastiňuji základní pojmy související s tímto tématem. Druhá kapitola je náhledem na dobrovolnou bezdětnost v kontextu dějinného vývoje. Ve třetí kapitole se zabývám důvody volby dobrovolné bezdětnosti, faktory, které k této volbě přispívají, a také jak je na dobrovolnou bezdětnost nahlíženo v médiích. Čtvrtá kapitola je věnována neziskovému klubu pro dobrovolně bezdětné nesoucí název No Kidding.

Cílem výzkumné části je zmapovat důvody volby bezdětného života a zároveň zjistit, jaký postoj zaujímá širší veřejnost k dobrovolně bezdětným i dobrovolné bezdětnosti. K dosažení mého cíle jsem využila polostrukturovaný interview doplněný anketami pro dobrovolně bezdětné i veřejnost. Výsledkem je získání komplexního pohledu na dobrovolnou bezdětnost.

Bakalářskou práci bych posléze chtěla poskytnout k dispozici dobrovolně bezdětným, jelikož je na českém trhu minimální množství literatury zabývající se tímto fenoménem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V první kapitole se snažím o přiblížení klíčových pojmů souvisejících s dobrovolnou bezdětností. Uvádím zde vysvětlení základní pojmů z pohledu odborníků a zároveň příkládám vysvětlení uvedená v lexicích.

1.1 Dobrovolná bezdětnost

Socioložka Hašková (2009, s. 172-173) vysvětluje, že „*Dobrovolnost bezdětnosti je jednoznačná pouze tam, kde je rozhodnutí se pro bezdětnost deklarováno. Při takovém rozhodnutí je důraz kladen na příležitosti, které přináší život bez rodičovství.*“

O dobrovolnost bezdětnosti se jedná v případě, kdy je vědomě bráněno početí se záměrem udržet partnerství/manželství i nadále bezdětné (Rabušic, 2001).

Víznerová (In Hašková, 2006, s. 78) uvádí, že „*Dobrovolně bezdětní deklarují své vědomé, dobrovolné rozhodnutí a volbu prožít celý svůj život bez vlastních dětí.*“

Z výše uvedených vymezení pojmu dobrovolná bezdětnost shledávám jako nejvýstižnější náhled profesora Rabušice. Velmi stručně a srozumitelně vystihl podstatu dobrovolné bezdětnosti.

1.2 Nedobrovolná bezdětnost

Nedobrovolnost bezdětnosti hraje roli především u těch, kteří se pro rodičovství v určitý moment svého života rozhodli a zároveň o rodičovství usilovali. Někteří z nich pod vlivem bariér pro zahájení rodičovství na své snahy rezignovali. Lidé zpravidla usilují o biologické a genetické rodičovství. Současné možnosti asistované reprodukce umožňují rodičovství s částečnou genetickou vazbou na oba rodiče. Adopce umožňuje realizaci rodičovství bez genetické vazby na rodiče (Hašková, 2009).

Konečná (2009) vysvětluje, že člověk zůstává bezdětný z vlastního rozhodnutí, kdy ukončil léčbu a adopci pro sebe nepovažuje za vhodné řešení.

1.3 No Kidding

Oficiální webové stránky No Kidding klubu (www.nokidding.net [online]) uvádějí, že se jedná o mezinárodní dobrovolný neziskový sociální klub určený pro dospělé páry a jednotlivce, kteří nemají děti. No Kidding klub byl založen Jerryem Steinbergem v roce 1984 ve Vancouveru v Kanadě. Členství je povoleno každému, kdo nikdy neměl děti.

No Kidding poskytuje prostor, kde se dobrovolně bezdětní seznamují, diskutují o zajímavých tématech a pořádají společné akce (chesconk.tripod.com [online]).

No Kidding není spojený s žádnou sektou, náboženstvím, politickou stranou nebo hnutím. Jedná se pouze o sociální klub (nokidding.webovastranka.cz[online]).

1.4 Sociální role

„Pojem role nám pomáhá porozumět orientaci a jednání lidí ve společnosti. Jedinec organizuje svůj život ve společnosti podle toho, které role mu byly přiděleny (umožněny, někdy i vnuceny). Každá role představuje určitý soubor očekávání, jimž má její nositel vyhovět, a zároveň soubor požadavků, jež je oprávněn klást na nositele jiných rolí, zejména rolí komplementárních, tj. doplňkových k jeho vlastní roli“ (Říčan, 2008, s. 206).

V sociologickém slovníku od Jandouřeka (2001) jsou sociální role vysvětleny jako souhrn jednání očekávaného od jedince, který zastává danou sociální pozici. Sociálním rolím se jedinec učí v procesu socializace.

1.5 Gender

Pojem gender nemá pouze jednu platnou definici, řada autorů/autorek na tento pojem nahlíží relativně odlišným způsobem.

Oakleyová (2000) gender vymezuje jako pojem, který vyjadřuje rozdíly v chování mužů a žen. Gender je podmíněn sociokulturním a historickým vývojem.

Gender je pojem odkazující na rozdíly mezi muži a ženami, jež jsou sociálně a kulturně podmíněné. Na Gender lze nazírat jako na sociální konstrukt, který ovlivňuje a modifikuje individuální schopnosti a vlastnosti. Modifikuje také názory, postoje a chování (Maříková In Čermáková, Šanderová, Tuček, 2000).

Dle Gjuričové (In Janošová, 2008) pojem gender znamená rozdíly mezi muži a ženami, které spočívají v sociálních vzorcích chování. Gender lze chápat jako sociální pohlaví.

1.6 Rodina

Velký sociologický slovník (1996) uvádí, že rodina je nejdůležitější společenskou skupinou, která je základním článkem a základní ekonomickou jednotkou sociální struktury. Hlavními funkcemi rodiny je reprodukce a výchova, přenos kulturních vzorců a zachování kontinuity vývoje.

O rodině je možno mluvit tehdy, když se muži a ženě žijícím spolu, narodí dítě. Rodinu tvoří lidé pouze žijící v jednom bytě, či společné domácnosti. Rodinu tvoří manželské bezdětné páry, bezdětné páry žijící ve volném svazku anebo páry žijící mimo svá manželství. Rodinu tvoří ani páry homosexuální (Veselá a kol, 2003).

Tato kapitola byla zaměřena na objasnění klíčových pojmů fenoménu dobrovolné bezdětnosti. V následující kapitole se budu věnovat vývoji dobrovolné bezdětnosti v kontextu hlavních společenských změn v českých dějinách.

2 BEZDĚTNOST V KONTEXTU DĚJINNÉHO VÝVOJE

Prostřednictvím studia dějin lze lépe pochopit postavení jednotlivce ve společnosti a porozumět tak společenským změnám. Dnes, na začátku 21. století, si jen stěží dovedeme představit, jaké postavení měla žena na počátku století minulého a jaký prostor jí byl dán na vlastní volby a rozhodnutí. Proto se zde snažím vytyčit základní mezníky dějinného vývoje v minulém století.

2.1 Stav na přelomu 19. a 20. století

Burešová (2001) poukazuje, že na přelomu 19 a 20. stol. ženy bojovaly za přiznání občanských práv a snažily se o získání svého místa jak ve společnosti, tak i ve veřejném životě. Tato práva byla ženám oficiálně přiznána současně se vznikem Československé republiky. Teoretické přiznání práv se začalo postupně promítat v praktickém životě.

Za první republiky dítě nebylo podmínkou k získání bydlení či sociálních výhod. Ženy se tak k zakládání rodin stavěly opravdu velmi zodpovědně. Věk prvorodiček z dob první republiky byl v průměru 27 let (Šilhová, Stejskalová, 2006).

Kynčlová (In Van Luven, 2010) vysvětluje, že z generace žen narozených na přelomu 19. a 20. stol na území dnešní České republiky, zůstalo 20 % žen bezdětných. U mnoha žen tohoto období nebylo žádoucí, aby si děti vůbec pořídily. Například učitelkám byl v 19. století nařizován celibát, neboť se předpokládalo, že by jejich mateřství negativně vstupovalo do jejich pedagogických povinností.

Dvě třetiny mužů a 90 % žen narozených v roce 1954 vstoupily v české společnosti do dosažení věku 25 let nejméně jednou do manželství. U lidí narozených v roce 1974, byla ve věku 25 let ženatá jen jedna třetina mužů a vdaných žen bylo méně než 59 % (Pavlík, Kučera In Hašková, 2009).

Jak uvádí Sobotka (In Hašková, 2009), lidé narození v 70. a 80 letech nevstupují do manželství v tak vysoké míře jako jejich rodiče. Pokud se do manželství rozhodnou vstoupit, pak až ve vyšším věku. Pro ženy narozené v polovině 60. let bylo normou mít první dítě

do 25 let, kdežto u žen narozených na konci 70. let bylo normou do 25 let děti nemít. Také míra bezdětnosti ve vyšším věku výrazně vzrostla. Z žen narozených v roce 1965 zůstalo po dosažení věku 30 let bezdětných 12 %. U žen narozených v roce 1975 tento podíl přesáhl 30 %.

Podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001 (In Hašková, 2009), došlo k největšímu nárůstu počtu bezdětných mezi lety 1991 a 2001, a to u žen žijících s partnerem, avšak nesezdaně.

2.2 Situace v letech 1945 - 1968

Poválečný baby-boom k nám přišel velmi brzy a byl poměrně silný. Jelikož válečné ztráty českých mužů byly ve srovnání se sousedními státy malé, nechyběli zde pak potencionální otcové (Možný, Rabušic In Večerník, Matějů, 1998).

2.3 Poměry v letech 1968 - 1989

Jak uvádějí Možný, Rabušic (In Večerník, Matějů, 1998), polovina sedmdesátých let s sebou přinesla nejvýraznější vlnu porodnosti v poválečné historii. Počet narozených dětí byl zvýšen téměř o 30 %. Tudíž se narodilo asi o 200 tisíc dětí více. Normalizační vládě Gustava Husáka se podařil značný úspěch s pronatalitní politikou. Situace v sedmdesátých letech byla životně velmi skličující, tudíž bylo přirozeným instinktem se stáhnout do soukromí rodiny. Zvýhodnění mateřských dávek a také prodloužení mateřské dovolené oslivilo za těchto podmínek velký podíl rodin. V roce 1980 skončila tato populační vlna největším meziročním populačním poklesem, kdy vláda z úsporných důvodů zmírnila svoji velkorysost.

Komunistický stát byl posedlý plánováním a snažil se řídit také demografický vývoj. Sociální politika byla zaměřena především na podporu sňatečnosti a porodnosti. S brzkým uzavřením sňatku měli lidé dříve děti a zvyšovala se tak pravděpodobnost, že jich přivedou na svět mnohem více (Možný, Rabušic (In Večerník, Matějů, 1998). Děti se staly rukojmím státu

a to nejen ekonomickým, ale také psychologickým. Bez dětí rodina neměla nárok na finanční a společenské uznání (Šilhová, Stejskalová, 2006).

2.4 Situace od roku 1989 po současnost

Pro vývoj rodinného chování po roce 1989 jsou charakteristické dva trendy spojené se zakládáním rodiny: s každým rokem ubývá sňatků a rodí se méně dětí. Pro tento vývoj jsou klíčové zejména tři skutečnosti. Těmi jsou z minulého režimu zděděná deformace populační struktury, zvýšená možnost seberealizace a nepříznivá situace na trhu s byty. Tato omezení vedou ke změně populačního klimatu. Nové poměry umožnily mladým lidem studovat, cestovat a podnikat. Především v cestování pocívali mladí lidé velký dluh. Těm, kterým bylo v době převratu přes dvacet let, většinou nebyli svobodně v cizině a doháněli tak zmeškané příležitosti. Také pro podnikání měla první polovina 90. let svoji jedinečnost. Lidé, kteří přišli do světa obchodu, se ocitli na trhu s minimální konkurencí. Získali tak náskok

a výhody proti těm, kteří nástup nových možností propásli (Možný, Rabušic In Večerník, Matějů, 1998).

Burešová (2001) poukazuje na fakt, že na konci 20. stol. studoval téměř vyrovnaný počet mužů a žen. V některých oborech však ženské vysokoškolské vzdělání převažovalo. Úspěšně studující ženy se staly na českých vysokých školách naprostou samozřejmostí.

Ve školním roce 1989/90 studovalo na vysokých školách 113 tisíc studentů, v roce 1995/96 se zvýšil počet studentů o 23 %. Počet další studentů, kteří se zapsali na vysoké školy, se stále zvyšoval, tudíž v roce 1996 na vysoké školy nastoupilo o 79 % více studentů než v roce 1989. Výrazně se změnilo sociální klima. Hodnoty otevřenosti životních možností, rovnosti příležitostí, svobody, nezávislosti a také individuality v každém člověku. Zásadní vliv na všechny tyto proměny měl výrazný ekonomický a sociální vzestup žen. Jejich vyšší vzdělanost a větší možnost uplatnit se na trhu práce vedla k jejich nezávislosti na manželovi a také ke změně ženské role v rodině. Svoboda a rovné partnerství dvou osob vedla k proměně reprodukčních a partnerských strategií. Jedná se o rozšíření nesezdaného soužití, zvýšení průměrného věku prvního mateřství na 27 let, omezení počtu dětí a také k legitimně chtěné bezdětnosti (Možný, Rabušic In Večerník, Matějů, 1998).

Kynčlová (In Van Luven, Gillespie, 2010) potvrzuje, že u žen narozených mezi 40. a 60. lety minulého století, konečná bezdětnost nebyla vyšší než 7%, zatímco konečná bez-

dětnost českých žen, které jsou nyní v reprodukčním věku, se podle sociologických výzkumů může znova přiblížit úrovni odpovídající před více než stoletím. Avšak důvody pro jejich bezdětnost se budou lišit. Na konci 80. let patřilo Československo do regionu s vysokou úhrnnou plodností, která čítala okolo dvou dětí na ženu. V důsledku zásadních politických, kulturních, sociálních, ekonomických, i hodnotových změn, které s sebou přinesl přechod k demokratické společnosti a ekonomice volného trhu, se úhrnná plodnost snížila na méně než 1,3 dítěte na ženu, což znamená výrazně nízkou míru plodnosti. Ženy a muži rodičovství odkládali a nezaložili rodiny s takovým počtem dětí, jak původně zamýšleli, či se rozhodli pro jediného potomka.

Britský průzkum z roku 1976 ukázal, že jedno procento vdaných žen si děti mít nepřeje. Úřad pro populační statistiku předpokládá, že z žen narozených v letech 1960 až 1990 zůstane 20 % bezdětných v důsledku vlastní volby. Dnes ženy zvažují celou řadu jiných možností, mezi něž patří úspěšná kariéra a možnost svobodného rozhodování v soukromé oblasti. Rozhodnutím nemít děti uplatňuje žena své právo zvolit si vlastní cestu (Giddens, 1999).

Dnes mladí lidé přebírali odpovědnost za svou ekonomickou situaci do vlastních rukou. Vybudovat si pozici s dobrým finančním ohodnocením stojí velké úsilí, jehož výsledky se neprojeví za pár měsíců, ale za několik let. Je tedy patrné, že v době, kdy jsou mladí lidé v optimálním fertlním věku, cestují, studují, získávají zkušenosti, a snaží si vybudovat co nejlepší kariéru. Kdo je mladý, je výkonný, jeho šance dostat lepší zaměstnání a zároveň vydělat více peněz jsou vysoké. Minimum mladých lidí bude plánovat zakládání rodiny, když je tolik možností. Často je v této souvislosti zmiňován tzv. „Petr Pan komplex.“ Populace není ochotna dospět. Mateřství odkládají především ženy z větších měst. V Praze mají ženy své první dítě v průměru mezi 28. a 29. rokem. Ženy ve větších městech mají větší možnosti se po studiu uplatnit, jsou zde také větší možnosti na trhu práce. Trendem vzdělaných žen váhajících nad založením rodiny se zabývají mnozí sociologové. Průměrný věk prvorodiček se v České republice zvýšil od roku 1990 o pět let. Paradoxně tak dochází k opakování situace z dob první republiky (Šilhová, Stejskalová, 2006).

Z výše uvedeného lze vyčíst jistou cykličnost dějin, některé události se jiným událostem podobají více, jiné vůbec. Důležité však je porozumět změnám v reprodukčních plánech v kontextu vývoje dějin a lépe tak pochopit postupný vývoj všech přicházejících změn.

3 DOBROVOLNÁ BEZDĚTNOST

V třetí kapitole se zabývám dobrovolnou bezdětností v kontrastu s bezdětností nedobrovolnou. Mnoho autorů/autorek nahlíží na hranici mezi nimi jako na velmi ostrou, pro jiné tak zřetelné obrysy nemá. Klíčovou je však část 3.2, kde jsou přiblíženy možné důvody volby bezdětného života a také je zde nastíněno uspokojování a omezování potřeb v případě volby/nevolby rodičovství. Neméně důležité jsou faktory, které rozhodnutí se pro bezdětný život mohou ovlivnit. Poslední část kapitoly je zaměřena na náhled médií a literatury na problematiku dobrovolné bezdětnosti.

3.1 Dobrovolná bezdětnost

„Důraz, který je kladen na hodnotové změny implikuje růst dobrovolné (zvolené) bezdětnosti, zatímco důraz, který je kladen na socioekonomické problémy, implikuje prodlužování období bezdětnosti nedobrovolné, vynucené vnějšími podmínkami“ (Hašková, 2009, s. 56).

Socioložka Hašková (2009) uvádí, že ti, kterými je kladen důraz na hodnotové změny, potvrzují upřednostnění příležitostí a současně posilování hodnotových orientací, které konkurují rodičovství. Zatímco ti, kterými je kladen důraz na socioekonomické problémy, uvádějí, že většina lidí v rané dospělosti chce být rodiči. Pomyslná hranice mezi dobrovolnou a nedobrovolnou bezdětností, je většinou ustanovena nepřímou. Tato hranice odděluje ty, kteří staví jiné cíle před rodičovství a děti mít nechtějí, a ty, kteří mít děti chtějí, ale nemohou. O nedobrovolnou bezdětnost se jedná u těch, kteří se pro rodičovství v danou chvíli svého života rozhodli a zároveň o rodičovství usilovali. Dobrovolnost bezdětnosti je jednoznačná v takových případech, kde rozhodnutí se pro bezdětnost figuruje jako životní strategie a současně je ve spojení s důrazem na příležitosti, které přináší bezdětný život.

Knotková-Čapková a Kynčlová (In Van Luven, 2010) vysvětlují, že současná společnost nazírá na mateřství (otcovství a rodičovství), především na jejich absenci v životě žen (a také mužů) ve velmi přísných normách. Tyto normy mají silný vliv na to, jak sami rodičovství chápeme a jaký postoj zaujímáme k mateřství či otcovství našich blízkých příbuzných, či přátel. Bezdětnost je zatracovaná sestra dětnosti. Jedná-li se o dobrovolnou bezdě-

tnost, je označována jako sobeckost a neschopnost dospět. Jeli bezdětnost nedobrovolná, je vedle pocitu selhání a určité ztráty provázena negativními přívlastky upozorňujícími na neschopnost, nedostatečnost, či nekompletnost. Na rodičovství je oproti tomu nazíráno jako na optimální způsob naplnění života. Zásadní problém tohoto způsobu uvažování tkví v tom, že rozděluje muže a ženy rozděluje na rodiče a nerodiče, přičemž být nerodičem je vnímáno negativně.

Lidé, kteří volbu bezdětného života deklarují či zvažují, ne-norma-litu bezdětnosti a s ní spojenou norma-litu rodičovství (dětnosti) reflektují. Snad právě norma-lita rodičovství uvádí příběhy bezdětnosti jako příběhy ne-volby rodičovství mnohem více než příběhy volby bezdětného života. Vyslovení volby života bez dětí je velmi obtížné před sebou, i před ostatními (Hašková, 2009).

Americká filozofka Sara Ruddick (In Van Luven, 2010), poukazuje na to, že mateřství nemusí být omezeno pouze na biologickou reprodukční funkci, ani na mateřskou péči o dítě. Mateřství je pojem, který může obsahovat zkušenosti a prožitky, které zákonitě nemusí být cizí pro ženy, které děti nikdy neporodily, a pro muže, kteří děti nezplodily. To je ukázkou, jak normativita rodičovství stigmatizuje bezdětnost jako abnormální jev. Zároveň je to také ukazatel toho, jak je (ne)podporováno adoptivní rodičovství, pěstounské rodiny a jak předsudky spojené s diktátem heterosexuality nedovolují lesbám a gayům rodičovství.

Hašková (2009) o konečné bezdětnosti uvažuje u bezdětných žen ve věku 45 nebo 50 let, jelikož porod lze ve vyšším věku očekávat jen výjimečně. Možné je také zaměření na výzkum bezdětnosti jako životní strategie u žen, mužů nebo párů, různých věkových kategorií, kteří udávají volbu bezdětného života, tak i u těch, kteří si mysleli, že se rodiči (možná) v budoucnu stanou, ale nakonec (nebo ještě) se jimi z mnoha různých důvodů nestali.

„Pojmenování těchto odlišně, ale někdy i velmi podobně vymezených skupin bezdětných se u různých autorů a autorek liší. Píše se o childless, childfree nebo zvoleně bezdětných (childless by choice), ne/dobrovolně bezdětných (in/voluntarily childless), odkládajících rodičovství (childless perpetum postponers), neplodných childfree (childfree after infertility), tradičním-přechodovém-transformativním typu bezdětných žen“ (Hašková, 2009, s. 58).

Z konceptu volby je odvozena dobrovolná a nedobrovolná bezdětnost. Bezdětní, kteří otázku rozhodování o rodičovství dříve uzavřeli, svou bezdětnost vždy neoznačují za zvolenou. Naopak neplodní, kteří bývají označováni jako nedobrovolně bezdětní jistou, avšak bariérami omezenou, volbu bezdětnosti činí. Jestliže je za normu považováno genetické rodičovství v úplné rodině, pak adoptivní rodičovství není pro mnohé cestou k rodičovství. Bezdětnost pak nebývá označována jako zvolená, i když je nezvolení možnosti asistované reprodukce také určitá volba. Hranice mezi dobrovolnou a nedobrovolnou bezdětností v takových případech není jednoznačná (Hašková, 2009).

3.2 Důvody volby bezdětného života

V této podkapitole uvádím, jaké mohou být důvody dobrovolné bezdětnosti a jak jsou jednotlivé důvody pro volbu bezdětného života přijímány společností.

Výzkum realizovaný v Americe roku 1987 ukázal zásadní motivy vedoucí k dobrovolné bezdětnosti (Konečná, 2009 s. 192-193).

- větší příležitost pro seberealizaci a také pro spontánní mobilitu
- spokojenější manželský vztah
- ohled na kariéru ženy
- finanční výhody bezdětného života
- obavy z nárůstu populace
- nechut' k dětem
- špatné zkušenosti z vlastního dětství, které vedou k pochybnostem o vlastní schopnosti být dobrým rodičem
- obavy z porodu a fyzické rekonvalescence
- obavy přivést děti do takového světa, ve kterém se nyní nacházíme

„Psychologové (např. Zdeněk Matějček) upozorňují na to, že některé potřeby se narozením dítěte naplňují, avšak jiné potřeby jsou jim současně omezovány“ (Konečná, 2009, s. 194).

Mít děti	Nemít děti
1. stimulace	
Dítě přináší mnoho vzruchu do života, není nouze o zábavu ani o starosti a úzkosti. Bez dítěte by byl život nudný, a manželství by bylo prázdné.	Dítě přímo brání stimulaci. Člověk je jím svazován, nemůže si života plně užívat. Život s dítětem je stereotypní.

2. učení, směna smysluplných podnětů	
Rodiče vychovávají děti, avšak dítě silně ovlivňuje rodiče. Přináší jim neopakovatelné a nezapomenutelné zkušenosti. Vzájemně se doplňují. Pouze život s dětmi poskytuje zkušenosti specificky lidské.	Dítě brání v získávání zkušeností, „svazuje“ člověka u plotny, u školních úkolů. Člověk z života mnoho nemá.
3. citový vztah (pocit životní jistoty)	
Děti přijímají lásku, ale zároveň ji také vracejí – je zde přítomen vztah. Dítě je k rodičům vázáno nejhlubším, čistým citovým poutem. Vztah k lidem je záruka životní bezpečnosti.	Děti přináší stálou frustraci. Rodiče mohou mít neustále strach, že se mu něco stane, že se děti dostanou se na scestí. Mít děti znamená být jejich prostřednictvím zranitelný. Rodiče jsou jimi vázáni a svázáni.
4. identita (autonomie osobnosti)	
Mít dítě poskytuje sociální status ženě i muži. Vztahem k dítěti ztrácíme anonymitu a nejsme davovou anonymitou ohrožováni. Dítě potřebuje rodiče a rodiče potřebují děti.	Mít dítě brání v dosažení významných sociálních rolí. Mít dítě člověka zařazuje do anonymního davu obyčejných lidí s obyčejnými starostmi.

Tabulka 1 uspokojování a omezování potřeb v souvislosti s narozením dítěte

(Konečná, 2009, s. 194).

Konečná (2009) vysvětluje, že rodičovská zkušenost není přenosná. Člověk je schopen zhodnotit uspokojování či omezování svých potřeb teprve tehdy, až když je rodičem. Předtím se jedná pouze o více či méně kvalifikovaný odhad. Člověk se rozhoduje s velkou mírou nejistoty. Je důležité znát důvody, proč dítě mít, nebo nemít. Pokud člověk tyto důvody zná, dovede lépe zhodnotit, zda mu dítě může tyto představy splnit či ne. Život bez dítěte s sebou nese jistou míru svobody a to osobní, časovou, finanční, a do určité míry i citovou. Velmi časté jsou také pocity osobnostního růstu, klidu a uvědomění si priorit v životě.

Data z výběrového šetření nesoucí název Naše společnost 2004/4 prokázala, že lidé (do 35-40 let) jsou schopni přijmout některé důvody vedoucí k volbě bezdětnosti častěji než starší lidé. „Otázka zněla: někteří lidé se mohou z různých důvodů rozhodnout nemít ve svém životě děti. Nakolik Vám osobně připadají následující důvody k tomuto rozhodnutí přijatelné nebo nepřijatelné“ Viz tabulka (Hašková, 2009, s. 117).

Důvod/věk	≤35 let	≥40 let	>40 let
Strach o zdraví dítěte	82	83	80
Strach o vlastní zdraví	73	74	70
Strach z neschopnosti finančního zabezpečení rodiny	73	72	60
Náboženské přesvědčení a postoje (kněžství)	51	51	51
Upřednostnění péče o člena rodiny	38	36	35
Strach z budoucího vývoje společnosti	38	36	34
Nedůvěra ve své rodičovské schopnosti	37	35	28
Upřednostnění kariéry před založením rodiny	34	31	20
Obava ze ztráty nezávislosti	27	25	15
Upřednostnění zálib, jež jsou neslučitelné s péčí o dítě	24	22	13

Tabulka 2 Přijatelnost důvodů pro celoživotní bezdětnost mezi českou populací

(Hašková, 2009, s. 117).

Více než polovina respondentů akceptuje pouze strach o zdraví, strach z neschopnosti finančního zabezpečení rodiny, náboženské přesvědčení. Mladší lidé chápali upřednostnění práce, vlastní nezávislosti, zálib a nedůvěru ve vlastní rodičovské schopnosti jako přípustné důvody pro bezdětný život častěji než lidé starší. Upřednostnění práce, nezávislosti, zálib, a také obavu z neschopnosti finančního zabezpečení rodiny přijímají jako důvody volby bezdětného života především lidé s vyššími příjmy. Ekonomické důvody pro volbu bezdětného života jsou ve větší míře přijímány muži, péče o jiné členy rodiny je častěji akceptována ženami. Tento rozdíl souvisí se zakotveností genderových požadavků na mužské a ženské role v rodině, kdy je od mužů očekáváno převzetí odpovědnosti za ekonomické zabezpečení rodiny a od žen je očekávána psychická i časová investice do péče (Hašková, 2009).

Psychoanalytička Maierová (2008) uvádí jako jeden z důvodů proč nemít dítě byznys s dětmi. Obchoduje se jak s vajíčky, tak spermiemi. Dalšími důvody mohou být porod, kojení, obava ze ztráty volného času. Dále také vidí problém v komunikaci mezi rodičem a nerodičem. Zaneprázdněnost a vytíženost rodičů je pro mnohé bezdětné nezáviděníhodná, zatímco rodiče zarmucuje a trápí osamělost toho druhého. Zdětinštěný rodič se cítí povinen všechny informovat o pokrocích svých dětí, a stejně tak může být nepříjemné neustálé přerušování rozhovoru povykujícím a hlučným dítětem. Dalším důvodem proč nemít dítě může být ekonomická situace. Dítě je třeba živit, oblékat, ubytovat, hlídat, platit mu školní pomůcky i studium. Což představuje 20-30 % výdělku.

Dalším důvodem volby bezdětnosti může být kariéra. Vztah práce a rodiny v životě žen může být konfliktní (Křížková In Mansfeldová, Tuček, 2002). Přelidněnost planety je dalším faktorem, který ovlivňuje rozhodnutí se pro bezdětnost. Na světě je šest a půl miliardy lidí, v roce 2030 se světová populace se bude blížit 8 miliardám. Země je tak příliš znečištěná. Pokud by se populace snížila o několik milionů, bylo by menší množství plynů způsobujících skleníkový efekt, méně front na pronájem bytů, kratší čekací doba na operaci (Maierová, 2008).

Kynčlová (In Van Luven, 2010) vysvětluje, že mezi nejčastěji uváděné důvody, aby se lidé stali rodiči, patří náboženství, požadavek k zachování rodu, společenskoekonomické důvody, či důvody, které vycházejí z přesvědčení kulturní nebo rasové nadřazenosti. V osob-

ní rovině může jít o zdůvodnění touhy po nesmrtelnosti. Zachování kontinuity rodu zdůrazňuje genetickou stránku. Aspekt zdůrazňující náboženství byl formulován jako požadavek, aby se náboženská společnost určitého druhu rozmnožovala více než jí nepřátelé či nevěřící, kteří pocházejí z komunity jiného vyznání, národnosti, či rasy. Jedná se o náboženství zaměřená na pokračování vlastního rodu, komunity. Některá náboženství nenazírala na rodičovství jako na ústřední roli. V čistě spirituálním smyslu nemají pro některá náboženství (buddhismus) pouta krve zásadní význam. Klíčovou roli zde má duchovní bratrství a sesterství.

3.3 Faktory přispívající k bezdětnosti

3.3.1 Genderové rozdělení rolí

Kynčlová (In Luven Van, 2010) uvádí, že genderové role ve společnosti výrazně určuje sociální rozdělení moci. Zásadní je, zda jsou ženy od dětství vedeny a vychovávány k tomu, aby vnímaly své působení v rodině jako svůj hlavní úkol. Jsou-li socializovány k obrazu mateřství a manželství jako hlavnímu smyslu svého života, zatímco ekonomické zabezpečení rodiny je považováno za základní záležitost mužů. Podstatné je, zda je nazíráno
stejně
na kariéru mužů a žen.

Možný (2002) zjistil, že ženy, kterým na zaměstnání a nepřerušované kariéře opravdu záleželo, se stále více rozhodovaly pro bezdětný život. Tlak na zvyšování produktivity a vzrůstající soutěživost v podmínkách globální ekonomiky spíše zmenšoval prostor pro kombinaci zaměstnání s mateřstvím.

Jak uvádí Křížková (In Mansfeldová, Tuček, 2002), na ženské role je v sociologii genderu nazíráno jako na role pracovní a role rodinné. Vztah rodiny a práce v životě žen a zároveň názor na tento vztah společností jako celek se většinou neshoduje. Vztah práce a rodiny v životě českých žen chápe společnost jako vztah neslučitelný. Konflikt mezi prací a rodinou se může objevit ve společenských stereotypch a také v sociálních podmínkách. Současnou českou společností je žena s dětmi na pracovním trhu pokládána za hlavní znak českých žen. V životě žen vztah práce a rodiny tak ostré hranice nemá.

„Ze sociologických šetření postojů české populace vyplývá jednoznačný názor většiny české populace, že zvládnout práci i rodinu současně tak, aby ani jedna oblast netrpěla, je pro ženu velmi obtížné, ale spíše nemožné. Naproti tomu šetření postojů samotných žen ukázaly, že české ženy se chtějí věnovat práci a rodině, více než polovina žen má pocit, že oboje dobře zvládá“ (Křížková In Mansfeldová, Tuček, 2002, s. 149).

3.3.2 Partnerské soužití

Socioložka Hašková (2009) vysvětluje, že se podíl dětí narozených svobodným matkám vůči celkovému počtu narozených dětí zvyšuje, i když se stále v české společnosti rodí většina dětí vdaným matkám. V reprodukčních preferencích a plánech hraje stěžejní roli způsob partnerského soužití, rodinný stav a (ne)existence partnerství. V souladu s bezdětným životem je také vysoká rozvodovost, nesezdané soužití, střídání partnerů/partnerek. Je také možné, bude nesezdané soužití v České republice manželský svazek nahrazovat a budou se v něm rodit první i další děti. V dnešní době však platí, že je plánování rodičovství spojeno s uzavřením sňatku. Nesezdané soužití se mezi mladými lidmi stává stále více populární. Je považováno za předstupeň založení manželské rodiny. Nízká sňatečnost je důsledkem nízké míry plodnosti. Upřednostnění rodičovství u párů žijících v manželství je mnohem vyšší než u nesezdaných párů. Nejnižší preference rodičovství je mezi těmi, kteří partnera/partnerku nemají nebo s ním/ní nežijí. Nízký počet dětí (popřípadě bezdětný život) souvisí s upřednostněním individualizovaných životních hodnot. Bude-li i nadále posun v hodnotových orientacích směřovat k individualizovaným stylům soukromého života, bude zároveň s tím docházet ke snižování počtu narozených dětí a zvyšování četnosti bezdětných.

3.3.3 Velikost a místo bydliště

Největší počet bezdětných žen je lokalizován v Praze a v dalších městech ČR s více než 100 000 obyvateli. Další taková města v České republice jsou Brno, Ostrava, Plzeň, Olomouc. Přestože je zřejmé, že se v těchto městech jsou soustředěny ženy s vyššími stupni vzdělání prodlužující období bezdětnosti nejvíce. Statisticky důležitá spojitost mezi velikostí místa bydliště a mírou bezdětnosti po odečtení faktoru vzdělání nemizí. Totéž, co pro vzdělání, platí i v případě odečtení vlivu rodinného stavu, kdy také statisticky významnou souvislost mezi velikostí místa bydliště a mírou bezdětnosti neruší, ačkoliv se ve větších městech koncentrují mezi ženami všech zkoumaných věkových skupin ženy svobodné a rozvedené na úkor počtu vdaných žen. Zatímco v roce 2001 měly třicetileté ženy z měst Praha, Brno, Ostrava, Plzeň a Olomouc více než pětinou šanci na bezdětný život, avšak ženy téhož věku z menších měst a obcí měly méně než 12 % možnost bezdětného života.

V roce 2001 byla u maturantek z pěti největších měst šance na bezdětnost čtvrtinová, ale u maturantek z menších měst a obcí byla pouze 15 %. To znamená, že s životem ve velkých městech souvisí způsoby života, jež jsou s rodičovstvím velmi těžko slučitelné, ba mu přímo odporují (Hašková, 2009).

Jak uvádí Nývlt, Šalamounová (In Hašková, 2009), počet bezdětných se mezi mladými ženami ve městech i obcích všech velikostí zvyšuje, avšak k významnějšímu růstu bezdětných dochází ve městech a obcích s počtem nad 10 000 obyvatel. Sťahování mladých lidí do měst nad 10 000 obyvatel a především do měst s více než 100 000 obyvateli pravděpodobně povede ke zvýšení počtu bezdětných v české populaci.

3.3.4 Náboženské vyznání

Vzhledem k netolerantnímu postoji církve k antikoncepci lze předpokládat, že vliv přihlášení se k určitému náboženskému vyznání bude ovlivňovat míru bezdětnosti, což v české společnosti ve většině případů znamená přihlášení se k církvi římskokatolické. V České republice je však vysoký počet nevěřících. Zbývající část populace je evangelického vyznání,

nebo se hlásí k náboženstvím a sektám bez delší tradice (Hašková, 2009).

Analýza Nývlt, Šalamounové (In Hašková, 2009) ukázala, že v průběhu poslední dekády vzrostl počet bezdětných ve všech věkových skupinách současně mezi katoličkami a ženami s jinou náboženskou preferencí, tak i mezi nevěřícími ženami. Může to také souviset s nesnadným hledáním partnera/partnerky mezi věřícími lidmi. Výběr partnera/partnerky může být limitován požadavkem shody ohledně náboženské výchovy dětí, v některých případech požadavkem na odložení sexuálního života do období po uzavření sňatku. K celoživotnímu celibátu se uchýlí jen malý počet věřících. Přestože se katolická církev staví k problematice antikoncepce odmítavě, rozdíl v četnosti bezdětnosti mezi katoličkami a ženami bez vyznání byl ovlivňován zejména uzavřením manželského svazku.

3.3.5 Bytové podmínky

Možný, Rabušic (In Večerník, Matějů, 1998) uvádějí, že založení rodiny je pro mladého člověka přijatelnou volbou pouze v případě, má-li možnost zajistit pro svou budoucí rodinu bydlení. Požadavky na založení rodiny, v nichž je rozhodující položkou byt, v posledních desetiletích výrazně vzrostly.

Rodičovství je integrováno s úsilím o založení vlastní domácnosti. Zatímco před rokem 1989 bylo rodičovství jedním ze způsobů, jak založit svou vlastní domácnost, v současnosti je samostatné bydlení jednou z výhrad založení rodiny. Pravděpodobnost preference založení rodiny v rodičovském domě je velmi malá. Otázka bydlení je v současné době jednou ze dvou největších překážek vůči realizaci rodiny. Téměř dvě pětiny populace ve věku 25-35 sice životního partnera/partnerku mají, ale nebydlí s ním/ s ní (Hašková, 2009).

3.3.6 Podobnost partnerů

Suchanec (In Hašková, 2009) uvádí, že mezi partnerstvím a nízkým stupněm bezdětnosti není významná jen ne/přítomnost partnera, rodinný stav, způsob partnerského soužití, místo bydliště a míra nezávislosti bydlení, ale také je klíčové věkové složení páru. Manželství, která jsou věkově velmi nevyrovnaná, přetrvávají bez dětí častěji než manželství s malým věkovým rozdílem. S věkem eventualita početí u mužů i žen klesá a také zde vzrůstá šance, že snoubenec staršího věku bude již dítě mít z předchozího manželství. Ve vyšším věku jsou lidé obvykle mnohem méně svolní k investicím do rodičovství. Vliv rozdílného vzdělání manželů na započetí rodičovství testoval Suchanec. Ten zjistil, že se vyšší stupeň vzdělanostní různosti v páru nerovná většímu počtu zahájení rodičovství. Zahraniční studie ukázaly, že dopad reprodukčních plánů mužů velmi ovlivňuje plodnost jejich partnerek.

Přestože se partneři na načasování rodičovství a také na množství dětí ve většině případů shodnou, ženy daleko častěji než muži považují vliv svého partnera na vlastní reprodukční chování za méně důležitý. Soulad týkající se časování rodičovství i počtu dětí je spjat také s tím, zda jsou partneři rodiči a jaký počet dětí mají. Partneři, kteří se v reprodukčních záměrech rozcházejí, mají obvykle dětí méně a jsou také ve větší míře bezdětní, ve srovnání

s těmi, kteří se v reprodukčních záměrech shodují. V případě, kdy se partneři v reprodukčních plánech rozcházejí, je většina mužů a žen ochotna se dohodnout. Jen 12 % bezdětných mužů a 17 % bezdětných žen uvádějí, že by v tomto ohledu jednali nekompromisně. V oblasti rodinných záměrů jsou muži i ženy ochotní ke kompromisům mnohem častěji, než u záměrů jiných. V rámci rodinných plánů by kompromis učinila čtvrtina respondentů/respondentek. V případě rozporů v oblasti pracovních plánů respondenta/respondentky, či jeho/jejích aktivit ve volném čase, by kompromis volilo pouze 15-17 % respondentů/respondentek. Lidé, kteří se rozhodli pro celoživotní bezdětnost, jsou k ústupkům týkajících se reprodukčních plánů přístupní nejméně. Nepřípustnost ústupku vyjadřují dvě pětiny z nich. I přes narůstající toleranci k bezdětnosti zůstává rodičovství v heterosexuálním páru normou a zároveň také očekávanou součástí života v dospělosti (Hašková, 2009).

3.3.7 Vzdělání a trh práce

Mezi další významné faktory související s reprodukčními plány patří vzdělání. Klíčovou roli hraje vzdělání zejména u žen. Při nynějším nastavení trhu a dělby práce je rodičovství realizováno na úkor matky dětí. Při odchodu z práce mohou ženy přijít o své pracovní postavení a zároveň také o dosažený i budoucí příjem. Ženy, které mohou při odchodu z trhu práce ztratit více, realizují obvykle menší rodiny. Jeden z rodičů (většinou matka) přichází v průběhu péče o dítě o mzdu a také o čas, který by mohl být investován do kariérního růstu. Dochází ke stagnaci profesního růstu, ale i finančního ohodnocení. Dosažení vyššího vzdělání souvisí s pozdějším vstupem na pracovní trh, později je také dosažena ekonomická samostatnost a tím je oddalován vstup do manželství a zakládání rodiny. Ženy s vyšším vzděláním mají vyšší ambice a možnosti na trhu práce a rodičovství v pozdějším věku je více akceptováno a současně i častěji realizováno. Tato situace vede k plánování menších rodin

i k oddalování rodičovství. Ohledně narůstajícího počtu bezdětných mezi mladými ženami po roce 1989, byla největší změna registrována mezi vysokoškolačkami. V roce 2001 byla mezi třicetiletými ženami s vysokoškolským vzděláním skoro třetina žen bezdětných (Hašková, 2009).

Gustavson (In Hašková, 2009) podotýká, že uskutečněním mateřství v pozdějším věku mohou být snižovány náklady ztracených možností a příležitostí. Nezaměstnanost u žen vzrůstá především ve věku, kdy realizují rodiny, naopak u mužů je v tomto věku velmi malá. U mužů je rodičovství spjato s vyššími příjmy, naproti tomu u žen souvisí s poklesem příjmů.

Maříková (In Hašková, 2009) uvádí, že je reprodukce realizována na úkor žen. Ženy s vysokoškolským vzděláním mají na trhu práce vyšší příjmy než ostatní ženy a mohou je tak provázet pocity rozporu mezi rodičovstvím a vlastní výdělečnou činností. Vysokoškolsky vzdělané ženy se vrací zpět na trh práce podstatně dříve než ženy s nižším vzděláním. Častěji si pořizují pouze jedno dítě a v mnoha případech volí celoživotní bezdětnost.

Dobrovolná bezdětnost v médiích

Jak uvádí Pomahačová (In Hašková, Pomahačová, 2006) je společnou pohnutkou dobrovolně bezdětných žen upřednostnění individualizovaného životního stylu neslučitelným s rodičovstvím. Může se jednat o „oddanost práci“, o kariérní růst či o zálibu v cestování. Rozhodnutí nebýt matkou v žádném případě nezahrnuje rezignaci na partnerský život. Naopak hodnota partnerského soužití a jeho vlivu na spokojený život je ženami zvýrazňována. Možnost negativního dopadu na kvality vztahu je jedním ze zmiňovaných důvodů volby bezdětného života. V souvislosti postojů a reakcí lidí je představa ženství spojena s mateřstvím. Taková je zejména reakce a postoj kamarádek, matek dobrovolně bezdětných žen. Na dospělé bezdětnou ženu je nazíráno jako na ženu, která logicky musí něco postrádat, a nemůže tak být spokojená a šťastná. Na fakt, že dospělá žena netouží po dítěti, je nazíráno jako na výraz nevyrovnaného psychického stavu a nevyzrálosti. Rozhodnutí pro bezdětný život je odmítáno, mnohdy i odsuzováno. Na základě těchto předsudků a úvah jsou bezdětné ženy považovány za sobecké. Pochopení projevované ženám, které se dobrovolně rozhodly pro bezdětnost, se mnohdy neobjevuje. Rodiče, zejména matky, které chtějí, aby dcera své rozhodnutí změnila, opakovaně vyjadřují své přání stát se prarodičem.

Analýza výpovědí umožnila přijít na to, jak se s nepochopením, odsuzováním a sociálním tlakem vypořádat. Dobrovolně bezdětné ženy mají potřebu sdílet své přesvědčení s jinými, mít někoho, kdo zvolil shodné rozhodnutí. Nejčastěji tento post zastávají životní partneři. Žena, která byla manželem kvůli rozhodnutí se pro dobrovolnou bezdětnost opuštěna, zůstává ve své volbě sama a nemá tak mnoho možností se ve svém rozhodnutí utvrzovat a také jej sdílet, přestože to právě velmi potřebuje. Žena tak postrádá sílu svou volbu obhájit ani sama před sebou a může být zahrnována pocity viny a méněcennosti. Ženy, které se svým partnerem sdílí upřednostnění bezdětného života, jsou schopny svou identitu před okolním tlakem uchránit (Hašková, Pomahačová, 2006).

Jak uvádějí socioložky Hašková a Pomahačová (2006), ženy, které se rozhodly pro bezdětný život, jsou v médiích uváděny jako ženy, které se potýkají se silným nátlakem. Musí své rozhodnutí před okolím opakovaně obhajovat. Sociální tlak má přímou, verbální podobu. Velkou část textů tvoří argumenty, kde aktérky vysvětlují, jaké důvody je k volbě dob-

rovolné bezdětnosti vedly. Podle postoje okolí je dobrovolná bezdětnost představována jako problém ženy, nikoliv jako problém páru. Nejbližší okolí klade důraz na neoddělitelnost totožnosti ženy a mateřství. Mateřství je přirozené, bezdětnost tedy je brána jako odchylka od dané normy.

3.3.8 Kontrast dobrovolné a nedobrovolné bezdětnosti médiích

Nedobrovolná bezdětnost je v českých médiích spojována s biologickou neplodností. Dobrovolná bezdětnost bývá jako rozhodnutí se pro život bez dětí, nepochopeno a neakceptováno. Bývá ztotožňováno s individualismem, kariérismem, se sobectvím, či s nezodpovědností. Akceptována je pouze dočasná bezdětnost, kdy je rodičovství jen odloženo na pozdější dobu. V mediálních debatách je rozmezí dobrovolné a nedobrovolné bezdětnosti velmi ostré. Nedobrovolně bezdětní jsou hodni pomoci a soucitu, zatímco dobrovolně bezdětní jsou vnímáni jako nezodpovědní a sobečtí. Dobrovolnost a nedobrovolnost se v médiích objevují také ve vztahu s vinou a nevinou. Jako méně vinní jsou zde zobrazeni nedobrovolně bezdětní. Muži se v kontextu s vinou objevují jen v podobě nošení těsných kalhot či kouření. Na neplodné ženy je nahlíženo více negativně. Je jim často vytýkáno odkládání mateřství do vyššího věku. Muži otcovství oddalují také, ale v mediálních diskuzích to není spojováno s vinou v takové míře. Naopak dobrovolně bezdětným vina přikládána je. Ti bezdětný život zvolili. Není to považováno za obvyklé a často bývají uváděni v kontextu s budoucí krizí důchodových systémů. Z mediálních debat lze tedy vyvodit, že každý má právo na vlastní rozhodnutí, ale pouze na některé volby je nazíráno jako na přirozené (Hašková, Pomahačová, 2006).

3.3.9 Obraz ženství v literatuře

Kynčlová (In Van Luven 2010) vysvětluje, že v patriarchální společnosti jsou sociální role přiřazované ženám mnohem významněji spojovány s biologií než sociální role mužů. Často zastoupeným archetypem je zobrazení cudné, čisté panny. Je předobrazem věrné manželky, jenž vstupuje do obrazu obětavé matky, a následně hodné babičky. Charakteristika hodné ženy, kladné postavy, jež se nestaví proti řádu společnosti a dodržuje role, které jsou od ní předpokládány. Je to žena podřizující se mužské autoritě v rámci individuality i spo-

lečnosti. Odlišným typem je žena, označovaná jako svůdnice, vábící literárního hrdinu. Ze společenské hierarchie se většinou nevymaní a je nezávislá, končí tragicky a na okraji společnosti. Třetím pravzorem je čarodějnice. V patriarchální literatuře se z ní stává démonická postava škodící lidem, především dětem.

V kontextu s literární symbolikou ženství je pozoruhodné, jak je užito vyobrazení ženského lůna. Je-li ve vztahu k dobré matce, značí zdroj života. V mytologických textech je mnohdy slučován se zemí, která je kolébkou i hrobem všeho živého. Zároveň symbolizuje i útočiště, místo odpočinku. Je-li obraz lůna v kontextu s obrazem čarodějnice, jeho význam se mění. Do popředí vystupují rysy, mezi něž patří temnota, z níž jde strach, chaos. Čarodějnice je zpravidla bezdětná a pro děti představuje jisté nebezpečí. Jsou-li lidé příběhy a pohádkami tohoto typu vychováni od útlého dětství, je velmi nepravděpodobné, aby jejich pohled na to, jaká má být žena, nebyl determinován (Kynčlová In Van Luven, Gillespie, 2010).

Důvody volby bezdětného života, a také faktory, které tuto volbu ovlivňují, se mohou různit. Rozmanitý je také náhled médií na tento fenomén. Porozuměním konceptu volby života bez dětí je možné objevit mnohdy racionální zdůvodnění tohoto rozhodnutí.

4 NO KIDDING

Pro každého jedince je důležité cítit podporu a sounáležitost jiných lidí. Utvrdit se ve svém mnohdy nelehkém rozhodnutí, hraje jistě klíčovou roli. Také komunikace mezi lidmi stejných zájmů je snadnější. Celou tuto škálu pocitů může nabízet, či nabízí, právě No Kidding klub.

4.1 Historie No Kidding

No Kidding je mezinárodní dobrovolný neziskový sociální klub určený pro dospělé páry a jednotlivce, kteří nemají děti. No Kidding klub byl založen Jerryem Steinbergem v roce 1984 ve Vancouveru v Kanadě (www.nokidding.net [online]).

No Kidding poskytuje prostor, kde se dobrovolně bezdětní seznamují, diskutují o zajímavých tématech a pořádají společné akce (chesconk.tripod.com [online]).

No Kidding není spojený s žádnou sektou, náboženstvím, politickou stranou nebo hnutím (nokidding.webovastranka.cz [online]). Je to jen společenský klub.

4.2 Členství v No Kidding

Členem No Kidding se může stát každý dospělý člověk, který nikdy neměl děti. Nezáleží na pohlaví, věku, národnosti, vzdělání, vyznání či sociálním statusu. Pokud má bezdětný člověk partnera/partnerku s dětmi, může se bezdětný stát členem klubu, ale partner/partnerka se členem stát nemůže, může se však účastnit akcí pořádaných No Kidding klubem jako host, nikoliv však bez člena. Partner/partnerka s dětmi se může účastnit schůzí klubu s možností projevu, ale bez práva hlasovat. Zakladatelský klub ve Vancouveru má po celém světě několik poboček. Pravidla si určuje každý místní klub sám. Ve Vancouveru je placen členský příspěvek ve výši 48 kanadských dolarů na rok. Počítán je kalendářní rok, což znamená, že každému vyprší členský příspěvek 31. prosince téhož roku. Ten, kdo se stane členem, zaplatí čtyři kanadské dolary za každý měsíc, který zbývá do konce roku, s výjimkou měsíce, ve kterém bylo členství zahájeno. Hosté/nečlenové, kteří se účastní akcí No Kidding platí poplatek ve výši měsíčního členského příspěvku. Členové tento po-

platek za účast na akcích samozřejmě neplatí. Noví i stávající členové mají přístup k telefonní lince, kde jsou prostřednictvím záznamníku informováni o chystaných akcích, zároveň s kontaktem na osobu, která akci pořádá. Členové dostanou emailové i telefonní kontakty na všechny členy a také přístup do internetového rejstříku, který obsahuje více informací o jednotlivých členech, o plánovaných akcích – které jsou a které nejsou rezervovány jen pro členy No Kidding. Všichni členové vstoupili do No kidding, aby mohli být v kontaktu s ostatními dospělými, kteří nebudou na akce chodit s dětmi, ani o nich neustále mluvit. Někteří členové No kidding děti nemohou vystát, jiní je naopak milují. Na akcích No Kidding se pravděpodobně setkáte s oběma těmito extrémny, ale také s mnoha lidmi, kteří stojí někde mezi tím (nokidding.webovastranka.cz [online]).

4.3 Akce pořádané No Kidding

Jak uvádí (nokidding.webovastranka.cz [online]), členové i hosté organizují několik společenských akcí za měsíc – většina z nich jsou nekuřácké, kde diskutují o práci, studiu, cestování, domácích mazlíčcích, o politice, náboženství, ale téměř nikdy o dětech. Děti nejsou předmětem jejich zájmu. Je téměř nemožné, že by se Vás někdo zeptal, zda máte děti, či proč je nemáte. Mezi akce pořádané v Nokidding patří pěší túry, večírky, návštěvy galerií a koncertů vážné hudby, návštěvy kin nebo sportovních utkání, pikniky, rafting, společenské hry, zimní sporty, večere v restauracích, plachtění, tanec, cyklistika, muzea, bowling, vyřezávání dýní na Halloween, golf, bruslení, divadlo, kanoistika, vánoční a novoroční večírky, grilování, diskuze o investicích, tenis, rock 'n' rollové večírky, kempování, domácí večírky, softball, pizza párty, večery komedie, minigolf; lety balonem, Valentinské večírky, irské nebo skotské tance, ping-pong, koncerty, paragliding, budgee jumping, diskusní a debatní večírky, kasino.

4.4 Nokidding v České republice

V České republice je dobrovolně bezdětným věnována webová stránka, kde se mohou o dobrovolné bezdětnosti dozvědět mnoho informací. Najdou zde také mnoho odkazů, článků i úvah věnující se této problematice. Mohu se zde účastnit diskusí, chatu, anket. Tyto webové stránky byly založeny 14. února 2006, majitelka stránek vystupuje pod pře-

zdívkou Nika Nokidding. V České republice se členské příspěvky neplatí. Členové tohoto klubu se kromě denní komunikace na webu schází jednou měsíčně v Praze a občas pořádají výlety i do jiných měst. Velmi oblíbená je kavárna Blended v Brně. Jedná se o childfree podnik, kam se nesmí chodit s kočárky. Další největší diskusní fóra, která jsou věnována dobrovolně bezdětným lze najít na www.lide.cz, nebo na další sociální síti [www.facebook.com \(nokidding.webovastranka.cz \[online\]\)](http://www.facebook.com/nokidding.webovastranka.cz).

4.5 No Kidding v zahraničí

Kluby No Kidding byly založeny ve spoustě měst v mnoha zemích po celém světě. Od založení zakladatelského klubu ve Vancouveru v roce 1984, bezdětní lidé kontaktovali zakladatelský klub ve Vancouveru z Anglie, Austrálie, Bangladéše, Belgie, Brazílie, Filipín, Francie, Hong Kongu, Indie, Itálie, Irska, Jižní Afriky, Jižní Korei, Nového Zélandu, Polska, Singapuru, Skotska, Spojených Států Amerických, Srbska-Černé Hory, Španělska, Švédska a Taiwanu. Další kluby byly založeny v Anglii, Austrálii, Jižní Korei, Kanadě, Spojených Státech Amerických ([nokidding.webovastranka.cz \[online\]](http://nokidding.webovastranka.cz)).

Poslední, ale neméně důležitá kapitola je věnována No Kidding klubu. V české republice je téma No Kidding relativně nové, v zahraničí, především v Kanadě, místě vzniku, je této problematice věnována větší pozornost. No Kidding může dobrovolně bezdětným pomoci nalézt nové přátele, poskytnout mnoho informací. Dle výše uvedeného má však zásadní význam vyjádření shodného hodnotícího stanoviska k volbě bezdětného života.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 REALIZACE VÝZKUMU

5.1 Výzkumný problém

Výzkumný problém jsem definovala následovně:

„Jaký je důvod volby bezdětného života a jak je na tuto problematiku nazíráno společností.“

Jedná se o výzkumný problém popisný, neuvádím zde hypotézy.

5.2 Cíl výzkumu

Cílem bylo zmapovat důvody volby bezdětného života a zjistit postoj veřejnosti k dobrovolné bezdětnosti i dobrovolně bezdětným. Získané výsledky poskytnu zakladatelce české odnože No Kidding, které budou následně publikovány na webových stránkách tohoto klubu.

5.3 Výzkumné otázky

Na základě výzkumného problému a stanoveného cíle jsem formulovala následující výzkumné otázky:

- Jaký je důvod volby bezdětného života?
- Jaký je postoj rodiny k dobrovolné bezdětnosti?
- Jaký je postoj partnera/partnerky k dobrovolné bezdětnosti?
- Jaký je postoj širšího okolí k dobrovolné bezdětnosti?
- Jaký přínos má No Kidding pro dobrovolně bezdětné?

5.4 Druh výzkumu a sběr dat

Pro tuto práci jsem zvolila **kombinovanou výzkumnou strategii** (Mioviský, 2006), která mi umožnila získat na problematiku dobrovolné bezdětnosti komplexní pohled. Jako metodu sběru dat jsem využila polostrukturovaný interview, jehož výhodou je osobní kontakt s respondentkami, a možnost rozvíjet rozhovor přímým reagováním na jejich odpovědi.

Polostrukturovaný interview jsem doplnila dvěma anketami určenými pro dobrovolně bezdětné i pro širší veřejnost. Ankety mi umožnily získat v krátkém časovém úseku větší množství odpovědí.

5.5 Metody výzkumu

Abych získala komplexní pohled na dobrovolnou bezdětnost, zvolila jsem **kombinovanou výzkumnou strategii**. Data získávám pomocí polostrukturovaného interview a anket na dané téma.

Výhodou **polostrukturovaného interview** je osobní kontakt a možnost rozvíjet rozhovor přímým reagováním na odpovědi respondentů. Jak uvádí Mioviský (2006), polostrukturovaný rozhovor vyžaduje náročnější technickou přípravu, výhodou však je možnost zaměňování pořadí otázek tak, abychom maximalizovali výtěžnost interview.

Ankety mi umožnily získat v krátkém časovém úseku větší množství informací. Získaná data jsem zpracovávala v programu MS Excel (Chrásta, 2007). Tabulka obsahuje absolutní i relativní četnost. Následně jsem ve stejném programu vytvořila grafy. Výsledky jsou tedy uvedeny v tabulkách i grafech.

5.6 Výzkumný vzorek

Podle Miovského (2006) jsem vyhledala respondentky pro **polostrukturovaný interview** prostým záměrným (účelovým) výběrem na základě předem stanovených kritérií. Využila jsem také metodu sněhové koule, kdy mnou oslovené respondentky kontaktovaly další potenciaální zájemkyně. Cíleně jsem tedy získala ženy, které daná kritéria splňovaly a souhlasily s účastí na výzkumu.

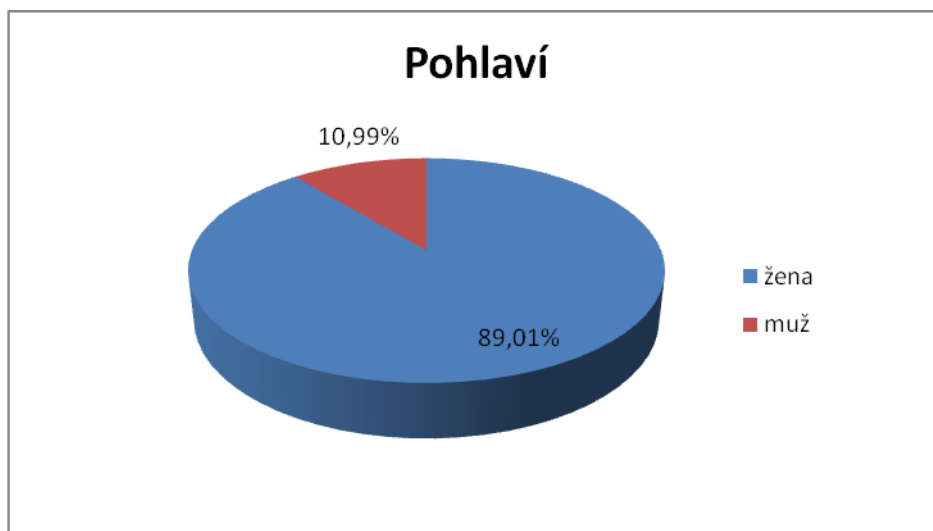
- Ženské pohlaví – oslovila jsem pouze ženy, především ze dvou důvodů – jak je uvedeno ve třetí kapitole, role matky je spojována výrazněji se ženami, tudíž je na ně sociální tlak vyvíjen daleko silněji. Druhým důvodem výběru žen je věkově omezená délka plodnosti a s ní spojená nevratnost rozhodnutí po dosažení této věkové hranice.
- Věk – konkrétní věkovou hranici jsem si předem nestanovila, avšak jisté preference jsem měla. Abych získala informace širšího charakteru (reálné přínosy a ztráty bezdětného života), oslovila jsem (v souladu s kapitolou 3) ženy ve věku 45-50 let. Jelikož se mi nepodařilo toto kritérium splnit, zvolila jsem nejbližší možnou hranici blížící nepůvodnímu kritériu.
- No Kidding_ – zaměřila jsem se na ženy, které se aktivně účastní na akcích pořádaných No Kidding klubem, přispívají do diskusí či fór.

Do **ankety pro dobrovolně bezdětné** jsem zahrnula i muže, průzkum probíhal neveřejně pomocí služby Vyplňto. Respondenty jsem o této anketě informovala na webových stránkách a fórech, diskuzích věnovaných dobrovolně bezdětným. Aby byla zaručena kvalita ankety, zvolila jsem neveřejný průzkum a kontrolu unikátní IP adresy.

V tabulce a grafu můžeme vidět složení souboru podle pohlaví. Výzkumu se účastnilo 89 % žen a 11 % mužů. Poměr byl tedy značně nevyrovnaný.

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
žena	81	89,01
muž	10	10,99
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 3 Pohlaví respondentů/respondentek (dobrovolná bezdětnost)

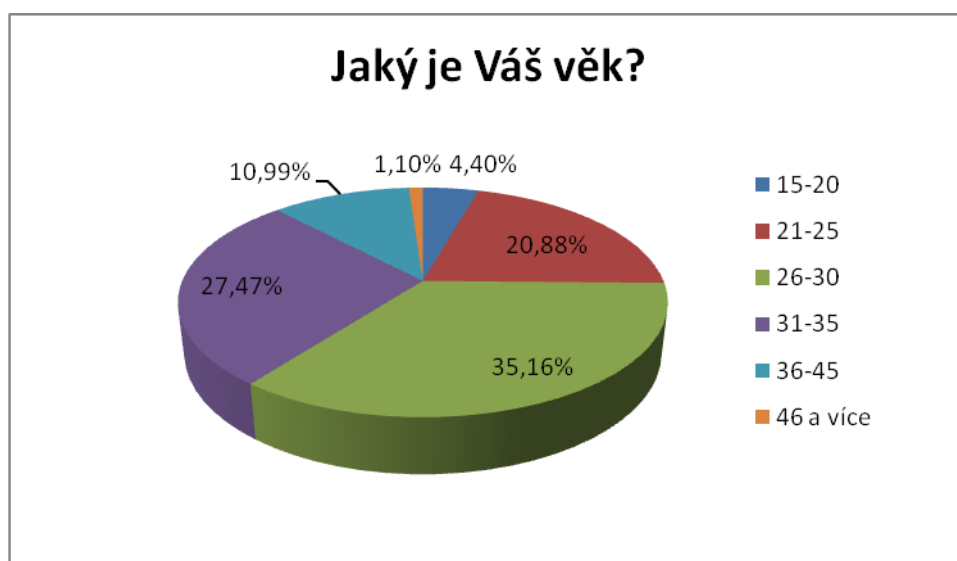

Graf 1 Pohlaví (dobrovolná bezdětnost)

V tabulce a grafu je znázorněno složení souboru dle věku.

Jaký je Váš věk?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
15-20	4	4,40
21-25	19	20,88
26-30	32	35,17
31-35	25	27,47
36-45	10	10,98
46 a více	1	1,10
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 4 Věk (dobrovolná bezdětnost)

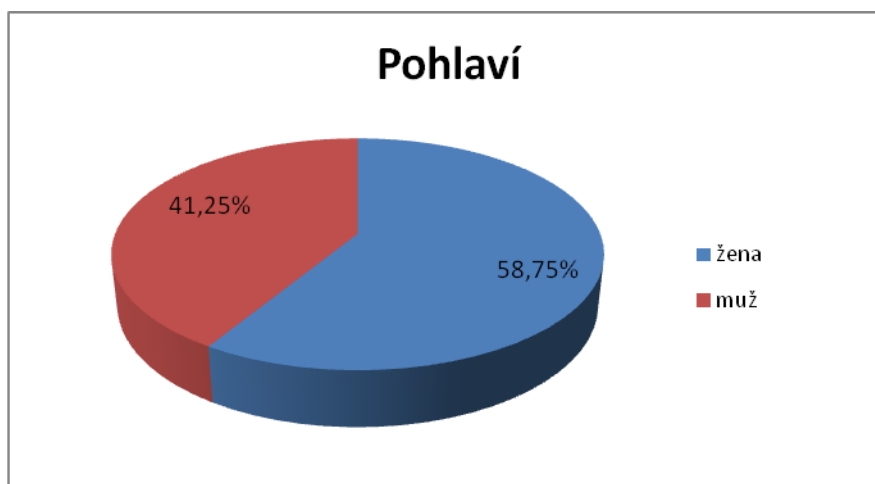
Graf 2 Věk (dobrovolná bezdětnost)

Anketu pro veřejnost jsem realizovala prostým náhodným výběrem v ulicích města Zlín a Olomouc. Abych získala informace o postoji více generací, tak jsem tuto anketu věkově neomezila.

V tabulce a grafu je znázorněno složení souboru dle pohlaví.

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
žena	47	58,75
muž	33	41,25
celkem dotázaných:	80	100

Tabulka 5 Pohlaví respondentů/respondentek (veřejnost)

Graf 3 Pohlaví (veřejnost)

5.7 Způsob zpracování dat

Nyní bych chtěla přiblížit, jakým způsobem jsem získala data potřebná pro účely mé bakalářské práce, jak jsem tyto informace zpracovávala a jaké byly využity metody a postupy k vyhodnocení získaných dat. Ve veškerém postupu jsem se řídila metodologií uvedenou v odborných publikacích.

5.7.1 Polostrukturovaný interview

- Audiozáznam

Rozhovory s respondentkami byly nahrány na diktafon. Rozhovory probíhaly v záměrně v klidném prostředí, aby zde nebyly rušivé elementy, které by kvalitu audiozáznamu, i samotného rozhovoru, mohly snížit.

- Záznamový arch

Jedna z respondentek se při nahrávání cítila velmi nepohodlně. Poprosila mě, abych záznam přerušila a nahranou část smazala. Při užití záznamového archu byla ochotna odpovídat

i na „citlivé“ otázky a celému rozhovoru byla mnohem otevřenější. Zapisování poznámek rozhovor nijak nenarušilo.

- Transkripce

Data z audiozáznamu byly převedeny do textové podoby. Otázky mnou položené jsou psány tučným písmem, odpovědi respondentek jsou zaznamenány kurzívou.

- Interpretace

Po transkripci jsem provedla opakovaný poslech, čímž byla zkontrolována správnost přepisu. Následně jsem dle Miovského (2006) využila **redukci prvního řádu**. Dále jsem zvolila metodu **vytváření trsů**, kdy jsem odpovědi respondentek převedla do významově podobných či stejných skupin (trsů). Nápomocnou mi byla metoda **barvení textu**, kterou jsem

prováděla v programu Microsoft Office Word, kdy jsem tematicky podobné výroky označovala zvolenou barvou.

5.7.2 Ankety

Získaná data jsem zpracovávala v programu MS Excel (Chráska, 2007). Tabulka obsahuje absolutní i relativní četnost. Následně jsem ve stejném programu vytvořila grafy. Výsledky jsou tedy uvedeny v **tabulkách i grafech**.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU A INTERPRETACE DAT

6.1 Polostrukturovaný interview

Respondentkám bylo vysvětleno, že rozhovory jsou anonymní a slouží k účelům mé bakalářské práce. Z důvodu anonymity jsem použila fiktivní jména.

6.1.1 Charakteristika osobností respondentek

Ráda bych představila respondentky, které mi dovolily nahlédnout do jejich soukromí a byly ochotny odpovídat i na velmi soukromé otázky.

- Ivana

27 let, svobodná, bezdětná, středoškolské vzdělání s maturitou (management), žije v Brně.

- Jana

34 let, svobodná, bezdětná, vysokoškolské vzdělání (technický obor), žije v Olomouci.

- Antonie

38 let, svobodná, bezdětná, středoškolské vzdělání s maturitou (průmyslová škola), žije na vesnici.

Shrnutí: Respondentky mají jak středoškolské vzdělání s maturitou, tak vysokoškolské vzdělání. Dvě z respondentek žijí ve městech s více než 100 000 obyvateli, co se shoduje s kapitolou 3.3. Společným znakem všech respondentek je, že jsou svobodné.

Vztah nukleární rodiny k bezdětnosti

- Ivana

Ivana své dětství prožívala odloučeně, byla jedináček, její rodiče se neustále hádali, což nakonec vyústilo v jejich rozvod. Vztah svých rodičů vidí jako „vztah kvůli dítěti“. Svůj vztah s rodiči Ivana hodnotí negativně. *„Rodiče kladli důraz na to, jak je důležité vypadat před ostatními, o mě samotnou zájem moc neprojevovali. Jejich výchova mě v mém rozhodnutí utvrdila.“*

- Jana

Jana vyrůstala ve „fungující“ pětičlenné rodině. Vztah s rodiči i sourozenci měla velmi dobrý. Na své výchově by nic neměnila. Jana také udává, že ji rodina ve volbě bezdětného života nijak neovlivnila. *„S mojí bezdětností rodina nemá nic společného“.*

- Antonie

Antonie na své dospívání vzpomíná s bolestí. *„Po smrti rodičů jsem myslela na nejhorší“.* Zůstaly jsme se sestrou úplně samy. *„Měly jsme hezké vztahy, o to větší to byla rána.“* Se sestrou mají vztah výborný. Antonie také dále vypovídá, že ji smrt rodičů v její volbě hodně ovlivnila. *„Nechtěla bych, aby se mým dítětem stalo totéž.“*

Shrnutí: Rodina v mnoha případech dobrovolně bezdětných určitý vliv mít může. Je tomu tak u Ivany i Antonie. Jana tuto možnost zcela zamítla. Je možná jistá spojitost mezi „špatným“ dětstvím a touto volbou.

6.1.2 Důvody volby bezdětného života

- Ivana

Ivana se pro děti prostý život rozhodla již od mala. Udává, že to tak „cítila“ vždycky. *„Nemám ráda děti, nic mi neřikají“.* Ovlivnilo ji však také její okolí. *„Učitelky se mi snažily vylouct do hlavy, že nemít děti je proti přírodě. To mě ještě víc přesvědčilo, že děti nikdy mít nebudu, abych se těmito lidem nepodobala.“* Dále Ivana udává, že děti nemá ráda, jsou pro ni hlučné a mít děti pokládá za konec svobodného života.

- Jana

Jana se pro dobrovolnou bezdětnost rozhodla v pubertě. Měla pro tuto volbu důvodů více, jako hlavní uvádí důvod ekologický (přelidněnost planety), dalším důvodem je politika státu, který nutí své občany narodit se a pracovat a nestará se o jejich dobro. Dalším Janiným důvodem je ztráta volného času a financí. Udává, že je dítě moc drahé a člověk pak nemá finanční prostředky na své záliby. Také situace na pracovním trhu hrála u Jany velkou roli. „*Kdybych měla děti, tak cestovat po světě nemůžu. Musela bych být jen doma.*“ Vztah k ostatním dětem má Jana neutrální.

- Antonie

Smrt rodičů je v situaci Antonie klíčová. „*Nechtěla bych, aby se mým dětem stalo totéž.*“ Velkou roli hraje také to, že přítel Antonie své vlastní děti má. Antonie udává, že o tomto tématu s přítelem moc nediskutovali. „*On děti už má, a nějak vycítil, že já je mít spíš nechci.*“ Vztah k ostatním dětem, ať už dětem sestry, či dětem z okolí, Antonie hodnotí jako kladný.

Shrnutí: Každá z těchto tří žen má pro svoji bezdětnost úplně jiné důvody. Ivana i Jana uvádějí důvody shodné či podobné důvodům uvedeným v kapitole 3.2. Pouze Antonie má pro svůj bezdětný život zcela jiné vysvětlení a to smrt rodičů. Tento důvod není v dostupné literatuře zmíněný, možná právě kvůli jeho ojedinělosti. Ivanin důvod je jasně formulovaný – nemá vztah k dětem. Janu k volbě bezdětného života vedla ekologie, kariéra, finance i volnočasové aktivity.

Velmi mě překvapil vztah k ostatním dětem. Předpokládala jsem, že respondentky vztah budou mít spíše negativní. Jana má vztah k dětem neutrální, Antonie pozitivní a pouze Ivana má vztah k dětem záporný.

6.1.3 Postoj rodiny k dobrovolné bezdětnosti

- Ivana

Rodina Ivany věří v to, že její rozhodnutí není definitivní, stále doufají, že by své rozhodnutí mohla změnit. Nejhůře tuto Ivaninu volbu nesou její prarodiče. „*Mají zastaralé názory,*

že každá žena má mít dítě.“ Na biologické pokračování rodu Ivana nahlíží jako na věc ega. Argument jako je pokračování rodu se Ivaně velmi „příčí“. Ze strany rodičů, se Ivana s výčitkami zatím neseetkala.

- Jana

Nukleární rodina Jany ji v jejím rozhodnutí podpořila, její prarodiče však mají k dobrovolné bezdětnosti vztah velmi negativní. Toto rozhodnutí nese neuhře Janina babička, jelikož je ortodoxně věřící a volbu bezdětného života chápe jako hřích. Biologické pokračování rodu je Janou vnímáno jako „primitivní potřeba zvířat.“ Výčitky Jana zaznamenala pouze od své babičky, sourozenci její rozhodnutí akceptují. Vztah k dětem svým sourozenců Jana hodnotí jako neutrální.

- Antonie

Antonie o své rodiče v mládí přišla, její sestra její bezdětnost chápe a v rozhodnutí ji podpořila. Její prarodiče o jejím rozhodnutí neví. „Vnoučata mají, takže kdy a jestli je budu mít já je snad ani tak nezajímá“. Biologické pokračování rodu Antonie chápe jako vyřešené. Vztah k dětem své sestry má Antonie pozitivní, tráví s nimi letní prázdniny a občas i víkendy.

Shrnutí: Postoj Ivaniny rodiny je jednoznačně negativní. Janu její rodina podpořila s výjimkou její babičky, která na dobrovolně bezdětný život nahlíží jako na hřích. Prarodiče Antonie o její rozhodnutí neví. Myslím si, starší generace nebudou dobrovolnou bezdětnost akceptovat v takové míře, jako generace mladší. Tento postoj zajisté souvisí s dějinným vývojem uvedeným ve druhé kapitole. Mladší lidé jsou se svobodnou volbou seznámeni spíše, než ročníky vyrůstající v podmínkách s více bariérami.

6.1.4 Postoj partnera k dobrovolné bezdětnosti

- Ivana

V současné době Ivana partnera nemá, její bývalý přítel její rozhodnutí považoval za nepřirozené, což bylo důvodem jejich rozchodu. Ivana však vysvětluje, že děti mít nechce, i kdyby to mělo zapříčinit konec všech jejích vztahů. Dále Ivana uvádí, že přemýšlela o radikálním lékařském zásahu – hysterektomii, kterou vzhledem k jejímu věku a nulové

reprodukcí nemůže podstoupit. Peníze, které rodiče investují do svých dětí, Ivana investuje do oblečení, kvalitních výrobků, věcí pro své volnočasové aktivity – cyklistiky, bruslení, čtení historických knih.

- Jana

Janin partner s jejím rozhodnutím plně souhlasí. Na základě preference bezdětného života se také seznámili. Aby bylo zabráněno nechtěnému těhotenství, podstoupil Janin partner vasktomii. Jana také vypovídá, že bylo náročné najít lékaře, který tento zákrok provedl. Čas a peníze, které by Jana s partnerem věnovala dětem, investují do podnikání, cestování, na charitativní účely.

- Antonie

Antonie uvádí, že o tomto tématu s přítelem nediskutovali. „*On děti už má, a nějak vycítil, že já je mít spíš nechci*“. Antonie uvádí, že žádné radikální chirurgické řešení v tomto ohledu nepodstoupili. Užívá pouze hormonální antikoncepci. Volný čas tráví s přítelem, či dětmi své sestry. Peníze investují do zařízení domácnosti, volnočasových aktivit.

Shrnutí: Postoj partnerů respondentek k této problematice je individuální. V případě, kdy partner nesouhlasí, může dojít ke konci vztahu, na druhé straně shoda v nulových reprodukčních plánech může znamenat začátek vztahu. U všech tří respondentek však můžeme zaznamenat shodu ve snaze zabránit nechtěnému těhotenství. Svou energii, čas a peníze věnují svým osobním potřebám a seberealizaci.

6.1.5 Postoj okolí k dobrovolné bezdětnosti

- Ivana

Z Ivaniných zatím nikdo děti nemá. Podle jejího názoru by však vztahy mezi nimi po narození dítěte ochladly, ale nemyslí si, že by to mělo dopad na témata hovoru a komunikaci. V širším okolí se Ivana většinou shledá s nepochopením.

- Jana

Na otázku, jak se cítí ve společnosti kamarádů/kamarádek, kteří děti mají, Jana odpovídá: „*Jsem šťastná, že jsem nedopadla tak hrozně jak oni*.“ Vztahy mezi nimi se o poznání změnilo, nemají si co říct a komunikační rovina se omezila pouze na téma dětí a finanční

problémy. Reakce kolegyň v práci je vesměs negativní. „*Rozmysli si to, nebo budeš litovat, už nemáš moc času.*“ Jana uvádí, že se širší okolí o ni, ani o její život nezajímá.

- Antonie

Antonie uvádí, že je pro ni shledání s některými známými velmi nepříjemné, neustále otázky, kdy a jestli vůbec si dítě pořídí, ji uvádí do rozpaků. „*Už ani nechodím na školní srazu.*“ Antonie se stala věčným tématem rozhovorů sousedů, nemůže se smířit s lítostivými pohledy svých vrstevníků i kolegů v práci.

Shrnutí: Z výpovědí respondentek je patrna jistá komunikační bariéra mezi rodiči a nerodiči. S příchodem dětí se může mnohé změnit a komunikační rovina se může podstatně zúžit. Ze strany okolí se respondentky setkávají s nepochopením a lítostí.

6.1.6 Význam No Kidding klubu pro své členy

- Ivana

O No Kidding klubu se Ivana dozvěděla díky člence tohoto klubu. Ta ji pozvala na základě přečtení Ivaniného názoru na děti na webových stránkách. Z existence klubu má velmi dobrý pocit. Je ráda, že je více lidí se stejným názorem. Největší přínos klubu spatřuje ve svobodné konverzaci, bez vyčítavých pohledů. Členy spojují společné názory i záliby. S ostatními se schází na akcích No Kidding klubu. „*Máme v Brně už svoje místo, kde se nesmí s kočárkem.*“ Rivalitu mezi rodiči a nerodiči vnímá Ivana jako čistě individuální záležitost.

- Jana

Jana se o No Kidding dozvěděla přes internet, jak uvádí, vyhledala slovní spojení „*nechci děti*“. Největším přínosem pro ni bylo, že zde potkala svého životního partnera. Dále podotýká, že se zde dozvěděla mnoho informací a mohla vyjádřit otevřeně svůj názor. Rivalitu mezi rodiči a nerodiči Jana cítí určitě. Myslí si, že jde o dva základní protipóly, ani jedna strana se nesnaží tu druhou pochopit. Mnohdy je toto nepochopení vyhoceno tak, aby se ani jeden tábor nevzdal.

- Antonie

O No Kidding klubu se Antonie dozvěděla z novinového článku, od té doby se účastní většiny internetových diskusí. No Kidding je pro ni podporou a mnohdy i utvrzení v jejích názorech. Akcí No Kidding se neúčastní kvůli vzdálenosti a pracovní vytíženosti. Rivalitu mezi těmi, kteří děti mají, a bezdětnými osobně nepociťuje.

Shrnutí: Dle výpovědí respondentek lze usuzovat na pozitivní přínos No Kidding klubu. Členové se vzájemně podporují a utvrzují ve svých názorech. Je jim dána možnost seznámit se s lidmi zastávající stejný názor. No Kidding je také zdrojem informací týkajících se dobrovolné bezdětnosti. Rivalita mezi rodiči a nerodiči je spíše privátní záležitostí, i když některé situace mohou mít vyhrocený charakter. Může však jít pouze o neochotu porozumět druhé straně.

6.2 Anketa pro dobrovolně bezdětné

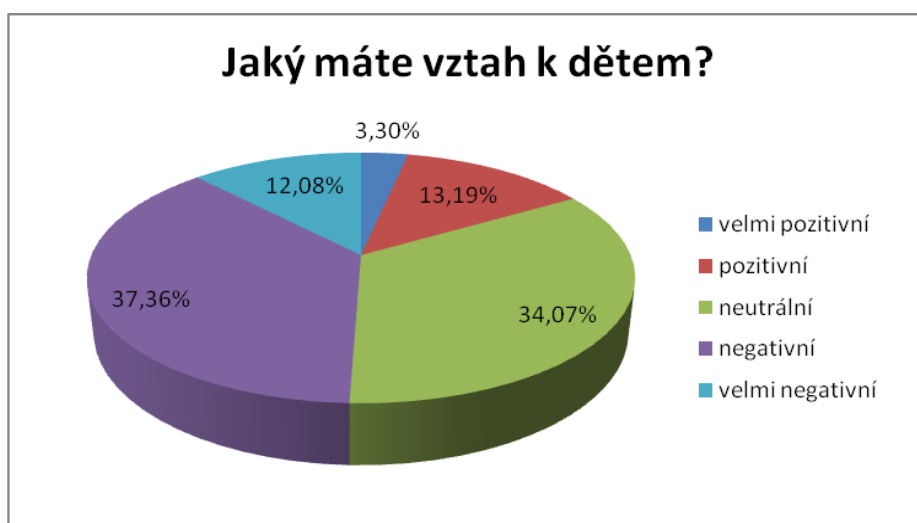
Na začátek ankety jsem umístila ty nejzajímavější a nejdůležitější otázky. Segmentační otázky, mezi něž patří pohlaví, věk, vzdělání, bydliště, jsem vložila až na závěr ankety. Důvodem tohoto sestavení byla elektronická podoba ankety, při níž je toto větvení otázek doporučováno.

Otázka č. 1 zjišťovala, jaký je vztah dobrovolně bezdětného muže/ženy k dětem.

Z tabulky a grafu lze vyčíst, že největší procentuální zastoupení má odpověď, jež je ukazatelem negativního vztahu k dětem. Naproti tomu nejmenší počet procent má odpověď velmi pozitivní vztah.

Jaký máte vztah k dětem?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
velmi pozitivní	3	3,30
pozitivní	12	13,19
neutrální	31	34,07
negativní	34	37,36
velmi negativní	11	12,08
Celkem dotázaných:	91	100%

Tabulka 6 Vztah k dětem

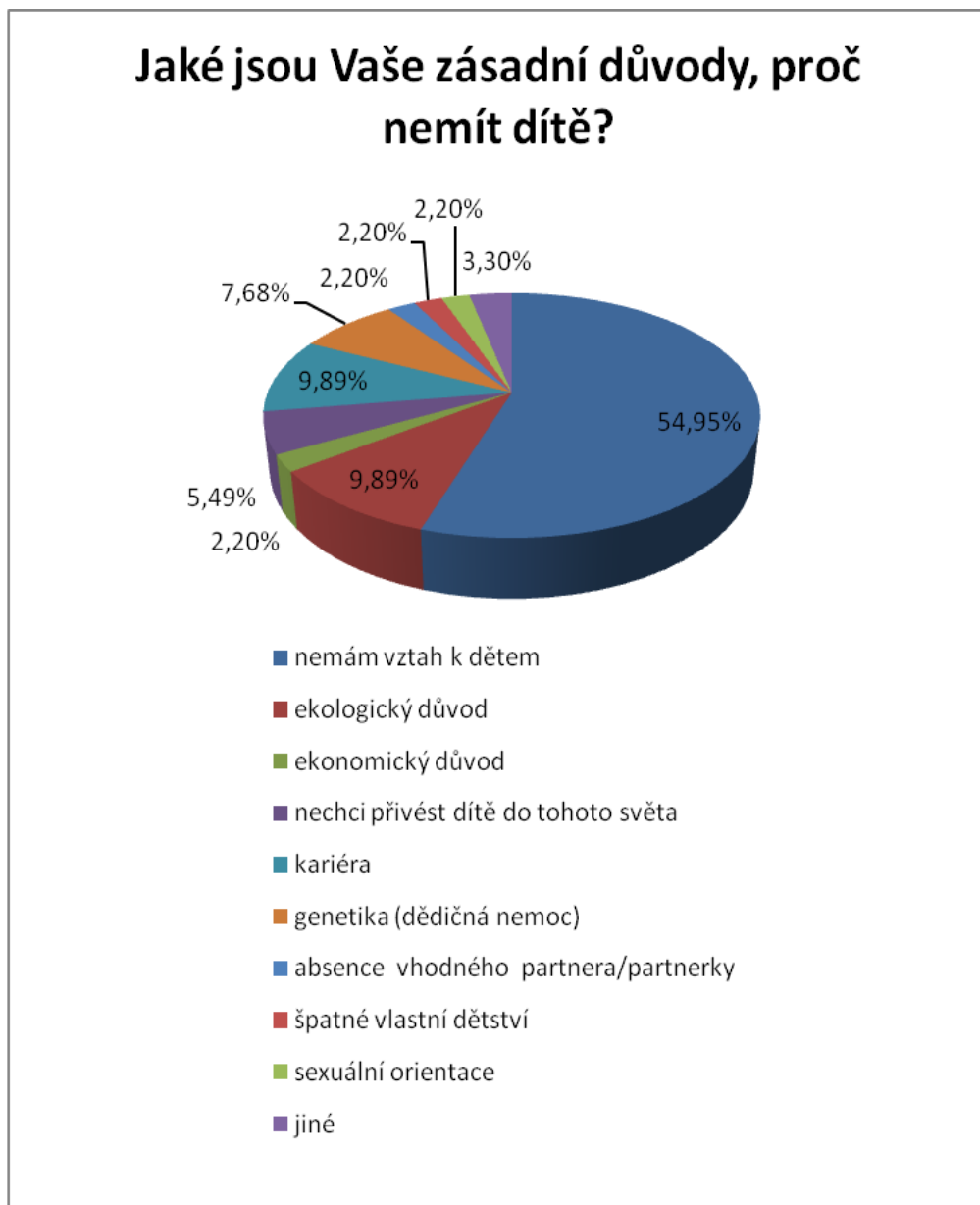
Graf 1 Vztah k dětem

Otázka č. 2 zjišťovala, jaké jsou důvody volby bezdětného života.

Jak je z tabulky i grafu patrné, je nejčastějším důvodem volby bezdětného života absence vztahu k dětem. Tuto odpověď zvolila více než polovina dotázaných. Druhé nejvyšší procentuální zastoupení má důvod ekologický a kariéra. Nejméně zvolené důvody jsou sexuální orientace, špatné vlastní dětství, absence vhodného partnera a ekonomický důvod. Nízké procentuální zastoupení ekonomického důvodu mě velmi překvapilo vzhledem k informacím uvedených ve třetí kapitole.

Jaké jsou Vaše důvody, proč nemít dítě?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
nemám vztah k dětem	50	54,95
ekologický důvod	9	9,89
ekonomický důvod	2	2,20
nechci přivést dítě do tohoto světa	5	5,49
kariéra	9	9,89
genetika (dědičná nemoc)	7	7,68
absence vhodného partnera/partnerky	2	2,20
špatné vlastní dětství	2	2,20
sexuální orientace	2	2,20
jiné	3	3,30
Celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 7 Důvody volby bezdětného života

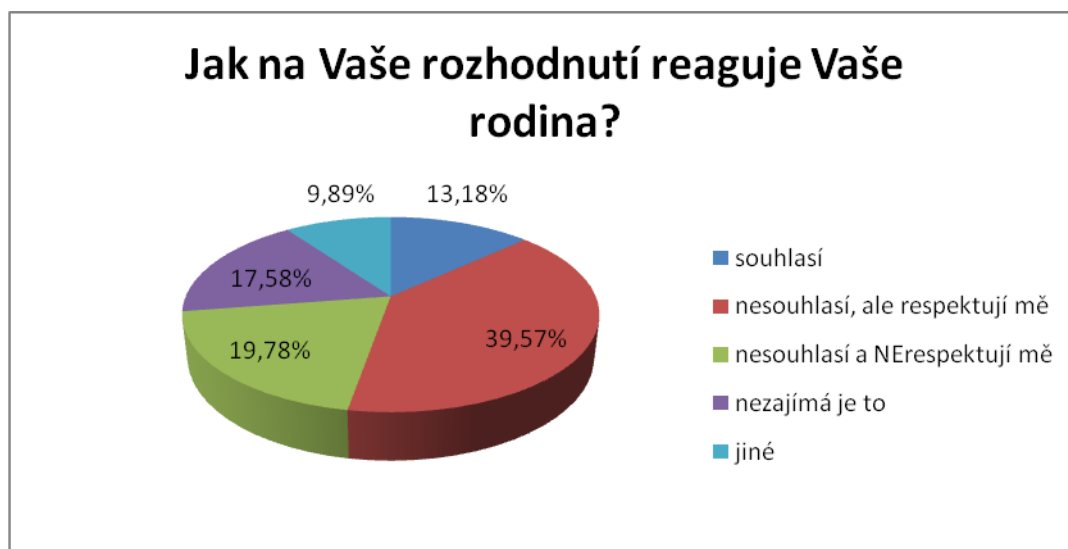
Graf 2 Důvody volby bezdětného života

Otázka č. 3 zjišťovala, jak na volbu bezdětného života **reaguje rodina**.

Z tabulky a grafu lze vyčíst, že největší procentuální zastoupení má odpověď nesoucí název nesouhlasí, ale respektují mě. Téměř polovina dotázaných uvádí, že se setkala s nesouhlasem, ale jejich rozhodnutí je rodinou respektováno. S nesouhlasem a despektem se setkalo 20 % respondentů. S pozitivní reakcí se setkalo pouze 13 %.

Jak na Vaše rozhodnutí reaguje Vaše rodina?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
souhlasí	12	13,18
nesouhlasí, ale respektují mě	36	39,57
nesouhlasí a Nerespektují mě	18	19,78
nezajímá je to	16	17,58
Jiné	9	9,89
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 8 Reakce rodiny

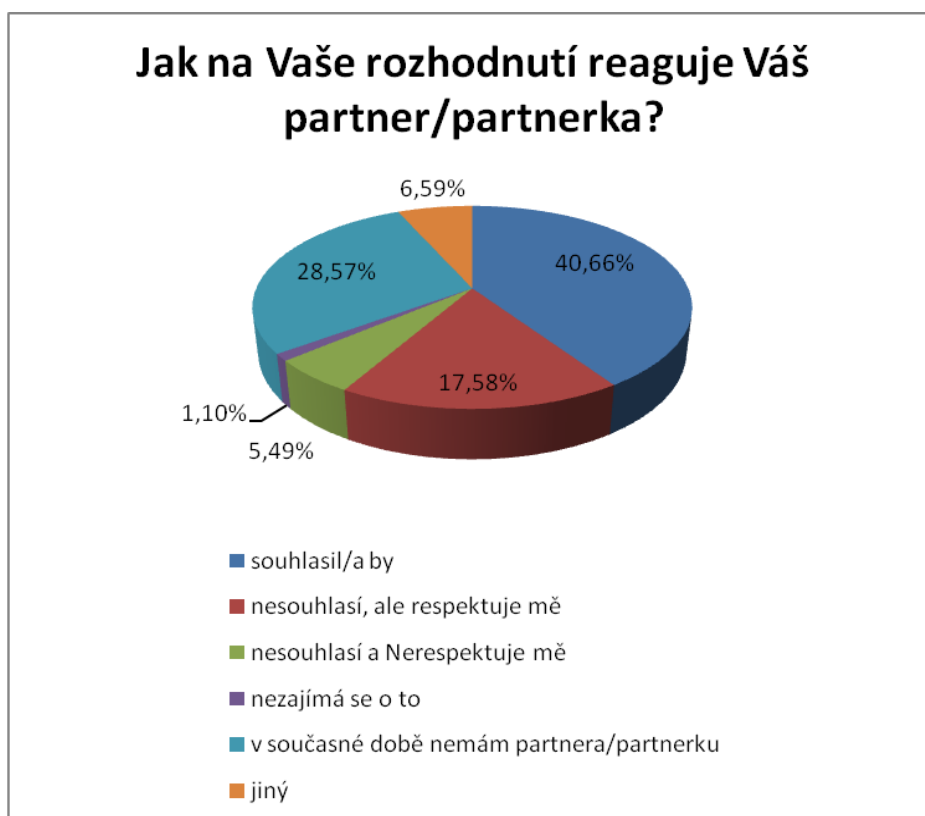
Graf 3 Reakce rodiny

Otázka č. 4 zkoumala, jak na volbu bezdětného života **reaguje partner/partnerka**.

Z tabulky a grafu vyplývá, že nejčastější reakce partnera je souhlas, zatímco nejméně častou možností je nezáměr partnera.

Jak na Vaše rozhodnutí reaguje Váš partner/partnerka?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
souhlasil/a by	37	40,67
nesouhlasí, ale respektuje mě	16	17,58
nesouhlasí a Nerespektuje mě	5	6,59
nezajímá se o to	1	1,10
v současné době nemám partnera/partnerku	26	28,57
Jiný	6	5,49
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 9 Reakce partnera

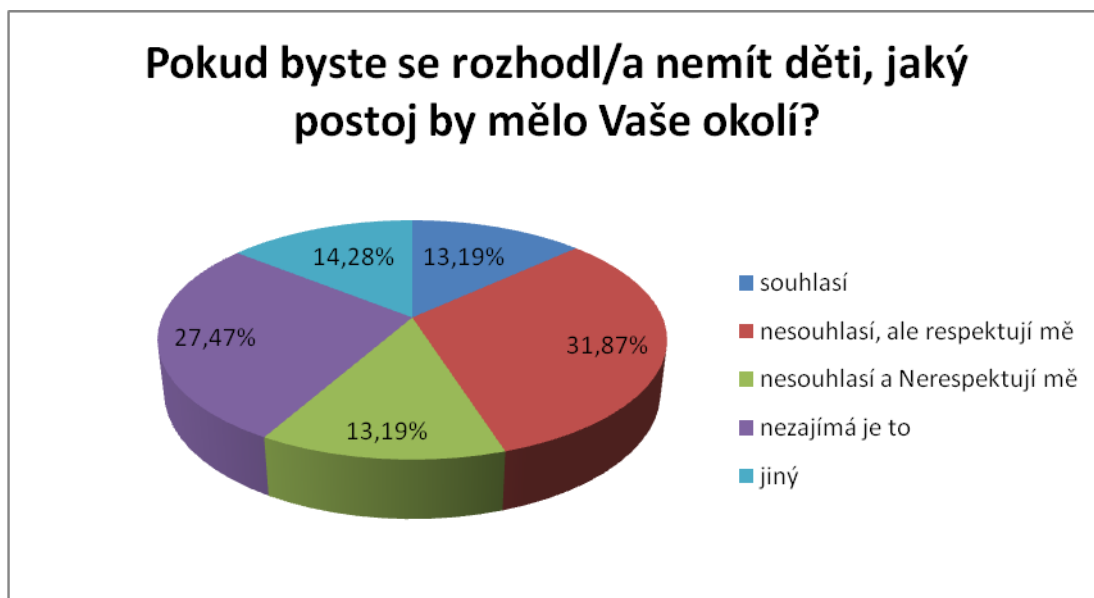
Graf 4 Reakce partnera/partnerky

Otázka č. 5 zjišťovala, jak na volbu bezdětného života reaguje širší okolí.

Z tabulky a grafu lze vyčíst, že okolí s dobrovolnou bezdětností spíše nesouhlasí, ale tuto volbu respektují. S nesouhlasem a nulovou akceptací se setkalo pouze 13 % dotázaných. Tato hodnota se rovná souhlasné reakci.

Pokud byste se rozhodl/a nemít děti, jaký postoj by mělo Vaše okolí?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Souhlasí	12	13,19
nesouhlasí, ale respektují mě	29	31,87
nesouhlasí a Nerespektují mě	12	13,19
nezajímá je to	25	27,47
Jiný	13	14,28
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 10 Reakce okolí

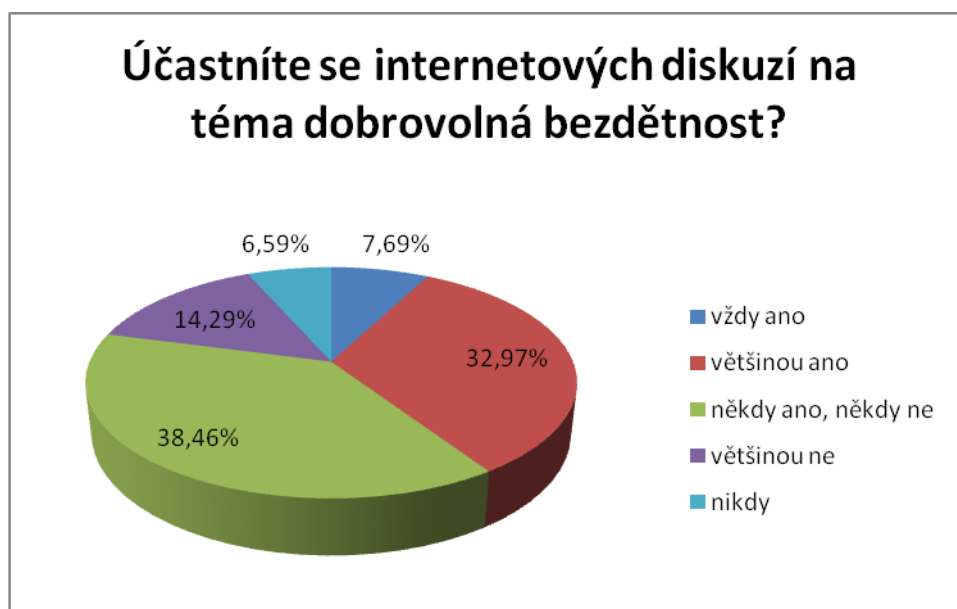
Graf 5 Reakce okolí

Otázka č. 6 zjišťovala, zda se dobrovolně bezdětní účastní diskuzí na téma dobrovolná bezdětnost.

Z tabulky a grafu je patrné, že se většina dotázaných diskuzí účastní, pouze 7 % respondentů se diskuze nikdy neúčastní.

Účastníte se internetových diskuzí na téma dobrovolná bezdětnost?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
vždy ano	7	7,69
většinou ano	30	32,97
někdy ano, někdy ne	35	38,46
většinou ne	13	14,29
nikdy	6	6,59
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 11 Účast na diskuzích

Graf 6 Účast na diskuzích

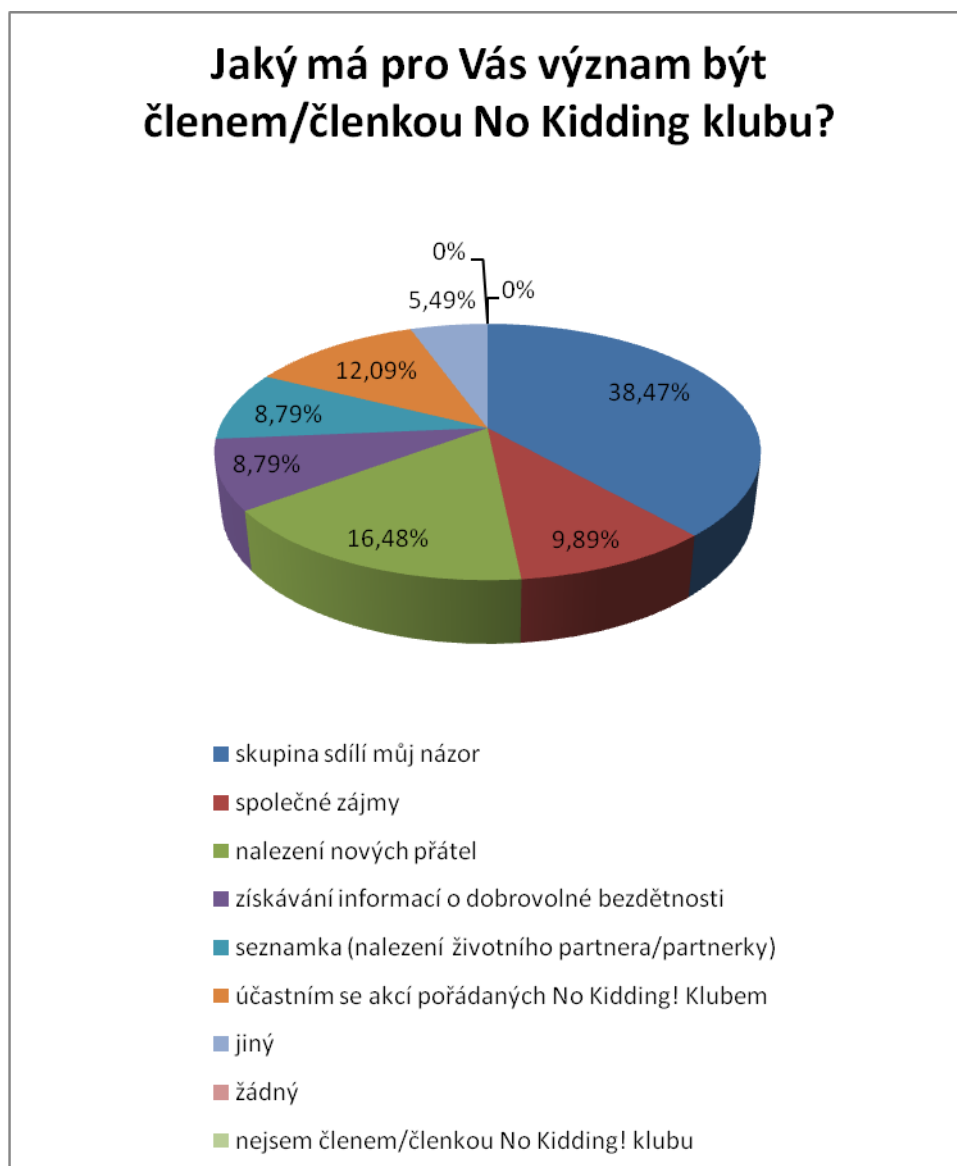
Otázka č. 7 mapovala význam No Kidding pro dobrovolně bezdětné

Z tabulky a grafu je patrné, že No Kidding klub význam pro své členy bezesporu má. Největší procentuální zastoupení získalo sdílení stejného názoru. Je zde vidět, že se členové klubu navzájem podporují a utvrzení se v názorech pro ně patrně hraje významnou roli. Dále lze vyčíst, že téměř čtvrtina dotázaných zde našla nové přátele. 12 % respondentů se účastní akcí pořádaných No Kidding klubem, 10 % sdílí společné zájmy. Získávání informací o dobrovolné bezdětnosti a možnost seznámení se s potenciálním partnerem je důležité pro 9 % dotázaných. 5 % respondentů uvedlo, že pro ně No Kidding má jiný význam, než je uveden v tabulce.

Jaký má pro Vás význam být členem/členkou No Kidding klubu?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
skupina sdílí můj názor	35	38,47
společné zájmy	9	9,89
nalezení nových přátel	15	16,48
získávání informací o dobrovolné bezdětnosti	8	8,79
seznamka (nalezení životního partnera/partnerky)	8	8,79
účastním se akcí pořádaných No Kidding! Klubem	11	12,09
Jiný	5	5,49
Žádný	0	0
nejsem členem/členkou No Kidding! Klubu	0	0
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 12 Význam No Kidding

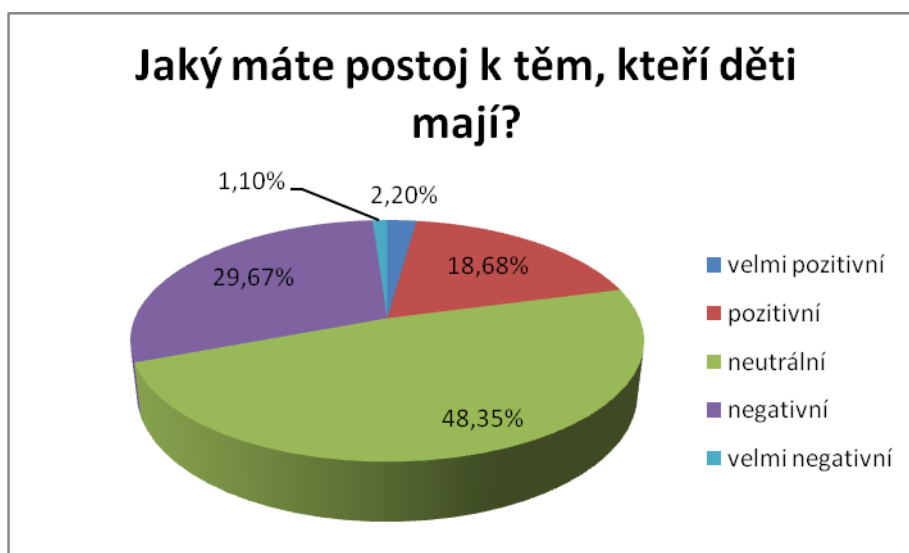
Graf 7 Význam No Kidding klubu

Otázka č. 8 zjišťovala, jaký **postoj** mají dobrovolně bezdětní k těm, kteří děti mají.

Z tabulky a grafu lze zjistit, že více než polovina dotázaných má k těm, kteří děti mají neutrální postoj. Negativně se k dětným staví 30 % respondentů. Pozitivní postoj udává pouze 19 % z nich. Krajní protipóly těchto postojů jsou vyjádřeny pouze nízkým procentuálním zastoupením.

Jaký máte postoj k těm, kteří děti mají?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
velmi pozitivní	2	2,20
pozitivní	17	18,68
neutrální	44	48,35
negativní	27	29,67
velmi negativní	1	1,10
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 13 Postoj dobrovolně bezdětných k těm, kteří děti mají

Graf 8 Postoj dobrovolně bezdětných k těm, kteří děti mají

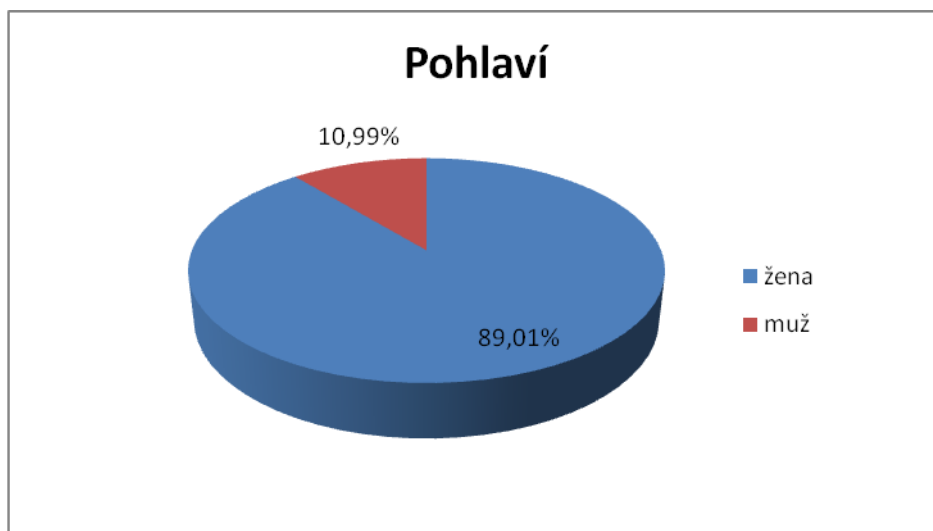
Otázky č. 9 – č. 15 jsou otázkami segmentačními.

Otázka č. 9 zjišťovala procentuální zastoupení mužů a žen.

Z tabulky a grafu lze zjistit, že mezi dotázanými převládají ženy. Celkový počet respondentů tvořilo 89 % žen a 11 % mužů.

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
žena	81	89,01
muž	10	10,99
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 3 Pohlaví (dobrovolná bezdětnost)

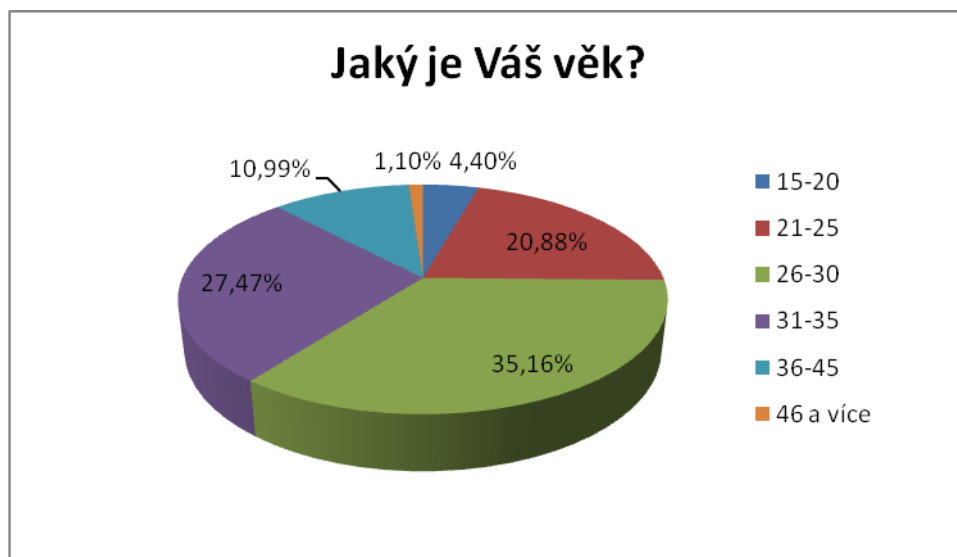
Graf 9 Pohlaví (dobrovolná bezdětnost)

Otázka č. 10 zjišťovala, jaké je věkové zastoupení dotázaných.

Z tabulky a grafu je patrné, že se průzkumu zúčastnilo více věkových kategorií. Největší procentuální zastoupení tvořili lidé mezi 26-30 lety. 28 % z dotázaných se řadí. Nejméně respondentů bylo ve věku 46 let a více.

Jaký je Váš věk?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
15-20	4	4,40
21-25	19	20,88
26-30	32	35,16
31-35	25	27,47
36-45	10	10,99
46 a více	1	1,10
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 4 Věk (dobrovolná bezdětnost)

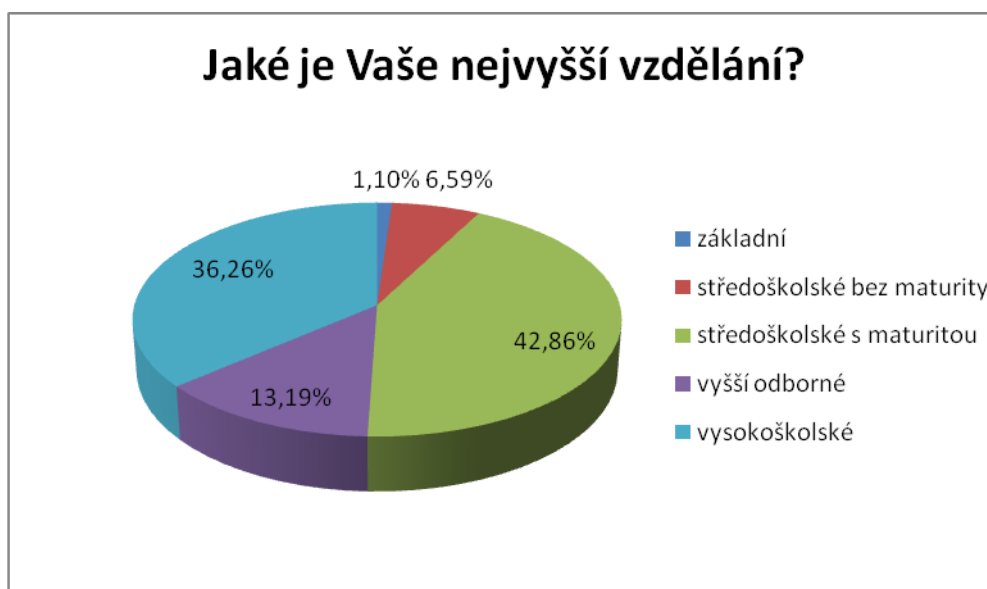
Graf 10 Věk (dobrovolná bezdětnost)

Otázka č. 11 zjišťovala výši dosaženého vzdělání

Z tabulky a grafu lze vyčíst, že téměř polovina dotázaných došla středoškolského vzdělání s maturitou. Vysokoškolského vzdělání dosáhlo 36 % respondentů. Nejméně procent dotázaných má pouze vzdělání základní.

Jaké je Vaše nejvyšší vzdělání?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Základní	1	1,10
středoškolské bez maturity	6	6,59
středoškolské s maturitou	39	42,86
vyšší odborné	12	13,19
Vysokoškolské	33	36,26
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 14 Vzdělání dobrovolně bezdětných

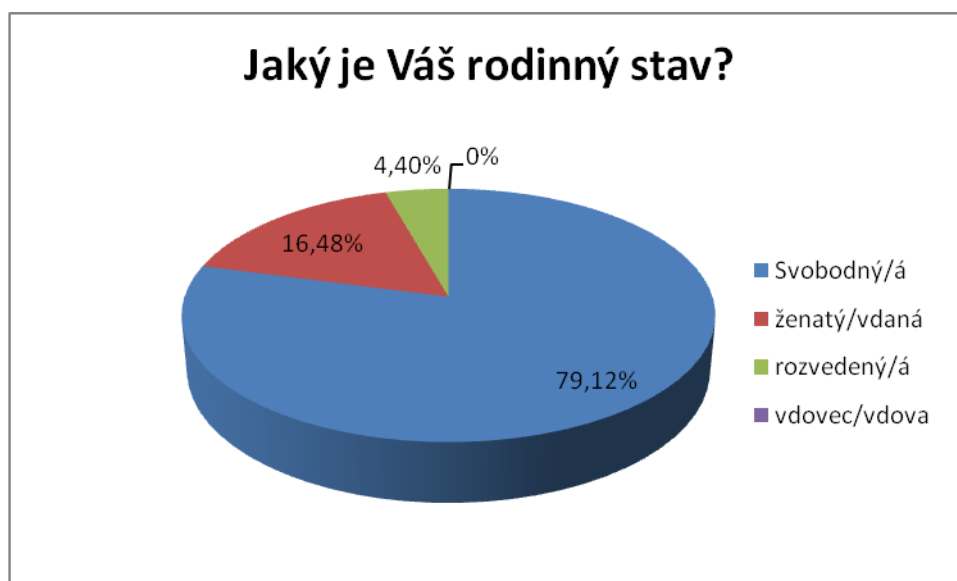
Graf 11 Vzdělání dobrovolně bezdětných

Otázka č 12 mapovala rodinný stav respondentů/ respondentek.

Z tabulky a grafu lze zjistit, že naprostá většina dotázaných je svobodná, v manželském svazku žije 17 % respondentů. 4 % z dotázaných jsou rozvedeni.

Jaký je Váš rodinný stav?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Svobodný/á	72	79,12
žonatý/vdaná	15	16,48
rozvedený/á	4	4,40
vdovec/vdova	0	0
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 15 Rodinný stav dobrovolně bezdětných

Graf 12 Rodinný stav dobrovolně bezdětných

Otázka č. 13 zjišťovala počet věřících a nevěřících.

Z tabulky a grafu lze vyčíst, že více než tři čtvrtiny dotázaných je nevěřících. Necelá čtvrtina víru udává.

Jste věřící?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ano	16	17,58
ne	75	82,42
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 16 Víra (dobrovolně bezdětní)

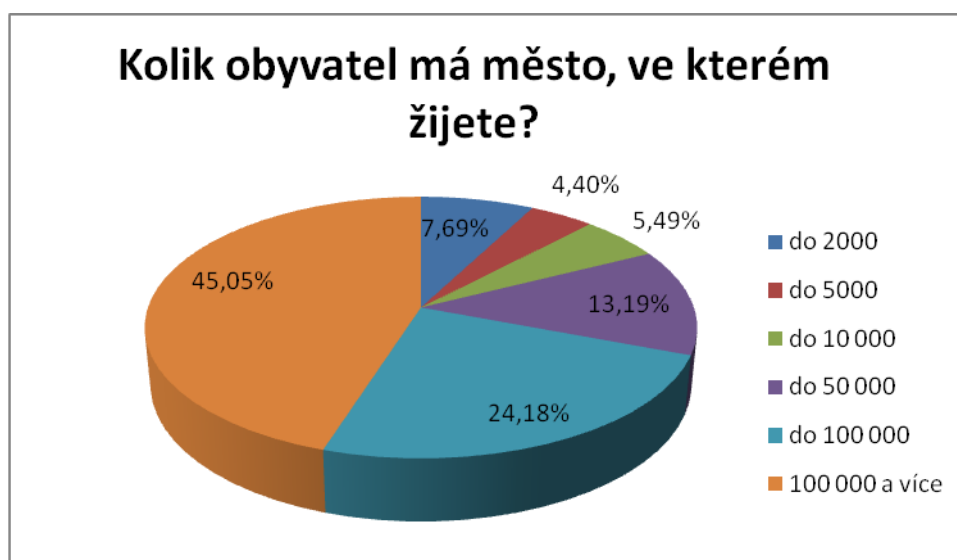
Graf 13 Víra (dobrovolně bezdětní)

Otázka č. 14 mapuje velikost sídelního celku.

Z tabulky a grafu lze zjistit, že polovina respondentů je z více než stotisícového města. Těchto měst je České republice jen 5 – Praha, Brno, Ostrava, Olomouc, Plzeň. Nejmenší počet dotázaných je z města/obce, které má méně než 2000 obyvatel.

Kolik obyvatel má město, ve kterém žijete?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
do 2000	7	7,69
do 5000	4	4,40
do 10 000	5	5,49
do 50 000	12	13,19
do 100 000	22	24,18
100 000 a více	41	45,05
celkem dotázaných:	91	100

Tabulka 17 Počet obyvatel města/obce (dobrovolně bezdětní)

Graf 14 Počet obyvatel města/obce (dobrovolně bezdětní)

6.3 Odpovědi na výzkumné otázky

Na základě výzkumného problému a stanoveného cíle byly formulovány následující výzkumné otázky:

- Jaký je důvod volby bezdětného života?

Odpověď na tuto výzkumnou otázku jsem zjišťovala v anketě pro dobrovolně bezdětné otázkou č. 2, podle které je nejčastějším důvodem volby bezdětného života absence vztahu k dětem. Tento důvod zvolila více než polovina dotázaných.

- Jaký je postoj rodiny k dobrovolné bezdětnosti?

Na tuto výzkumnou otázku jsem získala odpověď pomocí anketní otázky č. 3. S respektem rodiny vůči této volbě se setkalo 40 % dotázaných. Nepochopení však uvádí téměř 20 % respondentů. Souhlasnou reakci deklaruje 14 % respondentů.

- Jaký je postoj partnera/partnerky k dobrovolné bezdětnosti?

Partnerova/partnerčina reakce je v necelé polovině případů souhlasná. S nesouhlasem, ale respektem se setkalo 17 % dotázaných. Nepochopení z partnerovy či partnerčiny strany uvádí 7 % respondentů. Na tuto výzkumnou otázku jsem dosáhla odpovědi pomocí čtvrté anketní otázky.

- Jaký je postoj širšího okolí k dobrovolné bezdětnosti?

Postoj okolí k dobrovolné bezdětnosti a dobrovolně bezdětným zjišťovala pátá otázka v anketním pořadí. Největší procentuální zastoupení získal „Nezájem okolí“ (28 %). Pozitivní postoj ze strany okolí uvádí pouze 14 % respondentů.

- Jaký přínos má No Kidding pro dobrovolně bezdětné?

Odpověď na tuto výzkumnou otázku jsem získala pomocí sedmé otázky v anketě pro dobrovolně bezdětné. Nejvýznamnější je pro členy No Kidding klubu sdílení shodného názoru. Necelá čtvrtina respondentů našla pomocí No Kidding klubu přátele. Pravidelnou účast na akcích tímto klubem pořádaných potvrzuje 12 % dotázaných. Ziskávání informací o dobrovolné bezdětnosti a možnost seznámení se s potencionálním partnerem je důležité pro 9% respondentů.

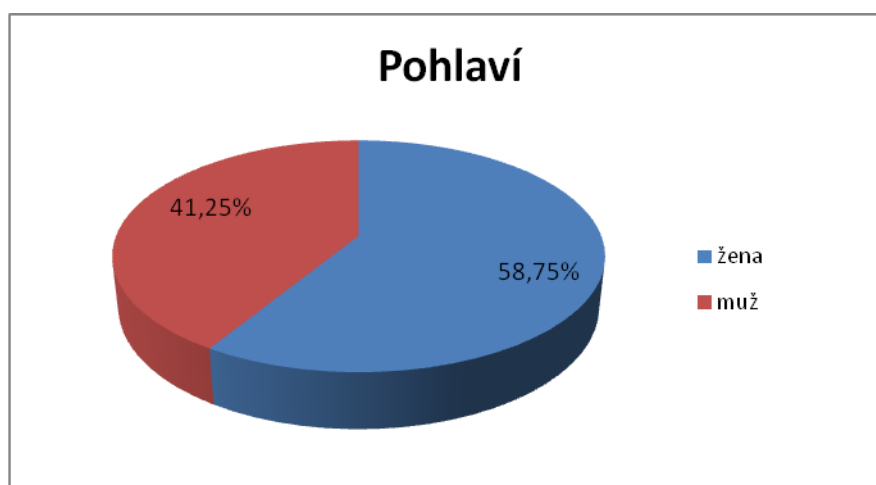
6.4 Anketa pro veřejnost

Otázka č. 1 mapovala procentuální zastoupení mužů a žen v anketě.

Z tabulky a grafu lze zjistit, že převládají ženy. Celkový počet respondentů tvořilo 59 % žen a 41 % mužů.

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Žena	47	58,75
Muž	33	41,25
celkem dotázaných:	80	100

Tabulka 5 Pohlaví (veřejnost)

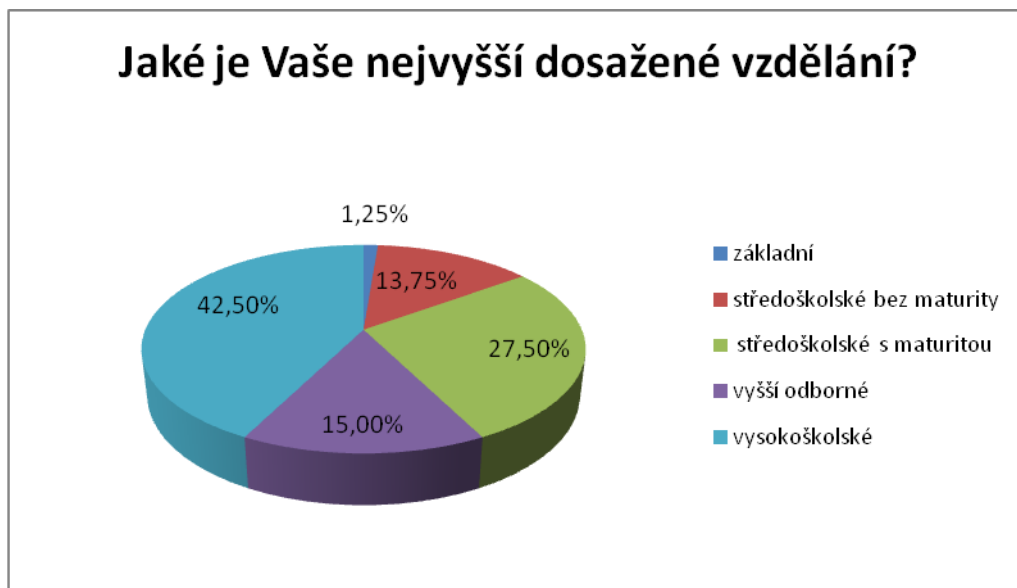
Graf 15 Pohlaví (veřejnost)

Otázka č. 2 zjišťovala výši dosaženého vzdělání.

Z tabulky a grafu lze vyčíst, že téměř polovina dotázaných dosáhla vysokoškolského vzdělání. 27 % udává středoškolské vzdělání s maturitou. Základní vzdělání uvádí pouze 1 % dotázaných.

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
základní	1	1,25
středoškolské bez maturity	11	13,75
středoškolské s maturitou	22	27,50
vyšší odborné	12	15,00
Vysokoškolské	34	42,50
celkem dotázaných:	80	100

Tabulka 18 Vzdělání (veřejnost)

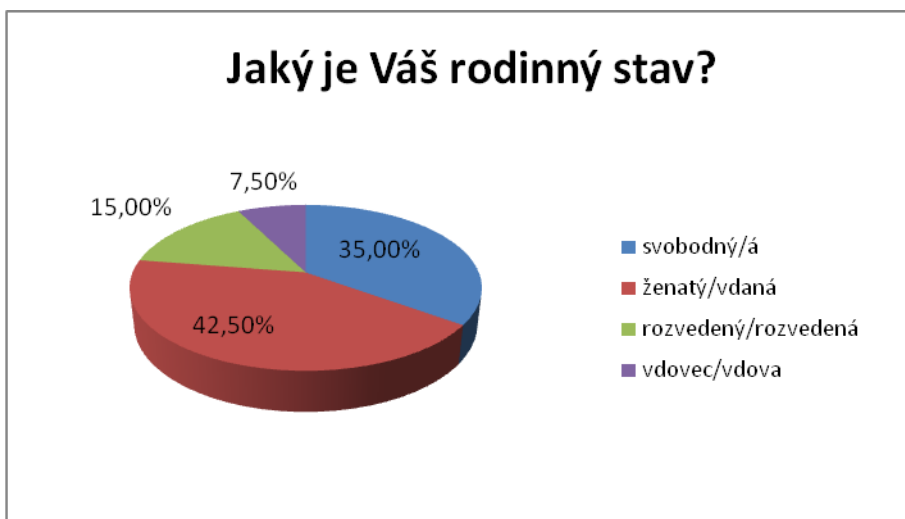
Graf 16 Vzdělání (veřejnost)

Otázka č 3 zjišťovala rodinný stav.

Z tabulky a grafu lze vyčíst, že téměř polovina dotázaných udává manželský svazek. 35 % respondentů je svobodných, 15 % rozvedených a nejmenší procentuální zastoupení vykazuje možnost vdovec/vdova.

Jaký je Váš rodinný stav?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
svobodný/á	28	35,00
ženatý/vdaná	34	42,50
rozvedený/rozvedená	12	15,00
vdovec/vdova	6	7,50
celkem dotázaných:	80	100

Tabulka 19 Rodinný stav (veřejnost)

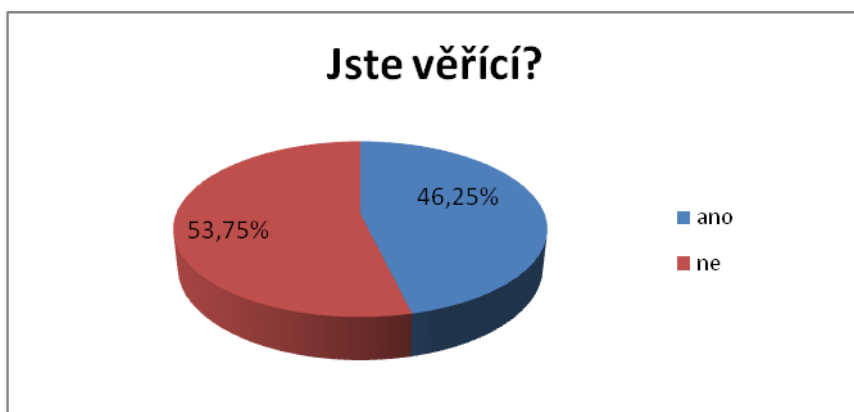
Graf 17 Rodinný stav (veřejnost)

Otázka č 4 mapovala počet věřících a nevěřících.

Z tabulky a grafu lze zjistit, že počet věřících a nevěřících je poměrně vyrovnaný. Tento výsledek mě překvapil, očekávala jsem, že počet ateistů bude poměrně vyšší. Myslím si, že důležitou roli zde hraje fakt, že průzkum byl prováděn pouze na Moravě, kde je počet věřících vyšší než například v kraji střeďočekém.

Jste věřící?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	37	46,25
Ne	43	53,75
celkem dotázaných:	80	100

Tabulka 20 Víra (veřejnost)

Graf 18 Víra (veřejnost)

Otázka č. 5 zjišťovala postoj k dobrovolné bezdětnosti a dobrovolně bezdětným.

Z tabulky a grafu je patrné, že neutrální postoj ve velkém poměru převažuje. Z celkového počtu dotázaných jej zvolilo celkem 77 %. 11 % má vůči dobrovolně bezdětným postoj pozitivní. Negativní postoj udává 10 % dotázaných. Nejmenší procentuální zastoupení má jeden z krajních protipólů a to postoj velmi negativní. Ten zaujímají 2 % z dotázaných.

Jaký máte postoj k dobrovolné bezdětnosti a dobrovolně bezdětným?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
velmi pozitivní	0	0
Pozitivní	9	11,25
Neutrální	61	76,25
Negativní	8	10,00
velmi negativní	2	2,50
celkem dotázaných:	80	100

Tabulka 21 Postoj k dobrovolné bezdětnosti a dobrovolně bezdětným

Graf 19 Postoj k dobrovolné bezdětnosti a dobrovolně bezdětným

Otázka č 6 mapovala povědomí o dobrovolně bezdětných v okolí respondentů.

Z tabulky i grafu je patrné, že většina dotázaných žádného dobrovolně bezdětného nezaznamenala. Pouze 27 % respondentů dobrovolně bezdětnou ženy či muže ze svého okolí zná.

Znáte ze svého okolí dobrovolně bezdětné?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ano	22	27,50
ne	58	72,50
celkem dotázaných:	80	100

Tabulka 22 Povědomí o dobrovolně bezdětných v okolí

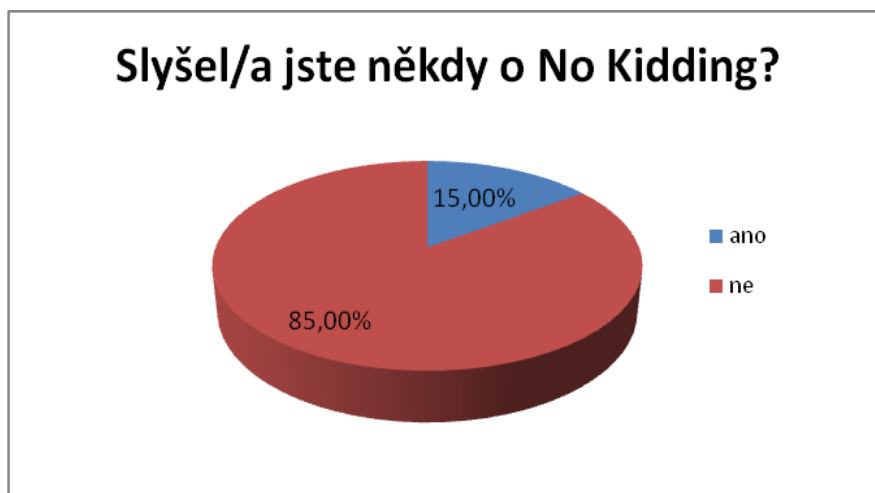
Graf 20 Povědomí o dobrovolně bezdětných v okolí

Otázka č 7 mapuje povědomí o No Kidding.

Z tabulky i grafu lze zjistit ,že naprostá většina dotázaných o No Kidding nikdy neslyšela. Pouze 15 % z nich o No Kidding nějaké povědomí má. Tento výsledek jsem, vzhledem k neprobádanosti problematiky dobrovolné bezdětnosti, předpokládala.

Slyšel/a jste někdy o No Kidding?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ano	12	15,00
ne	68	85,00
celkem dotázaných:	80	100

Tabulka 23 Povědomí o No Kidding

Graf 21 Povědomí o No Kidding

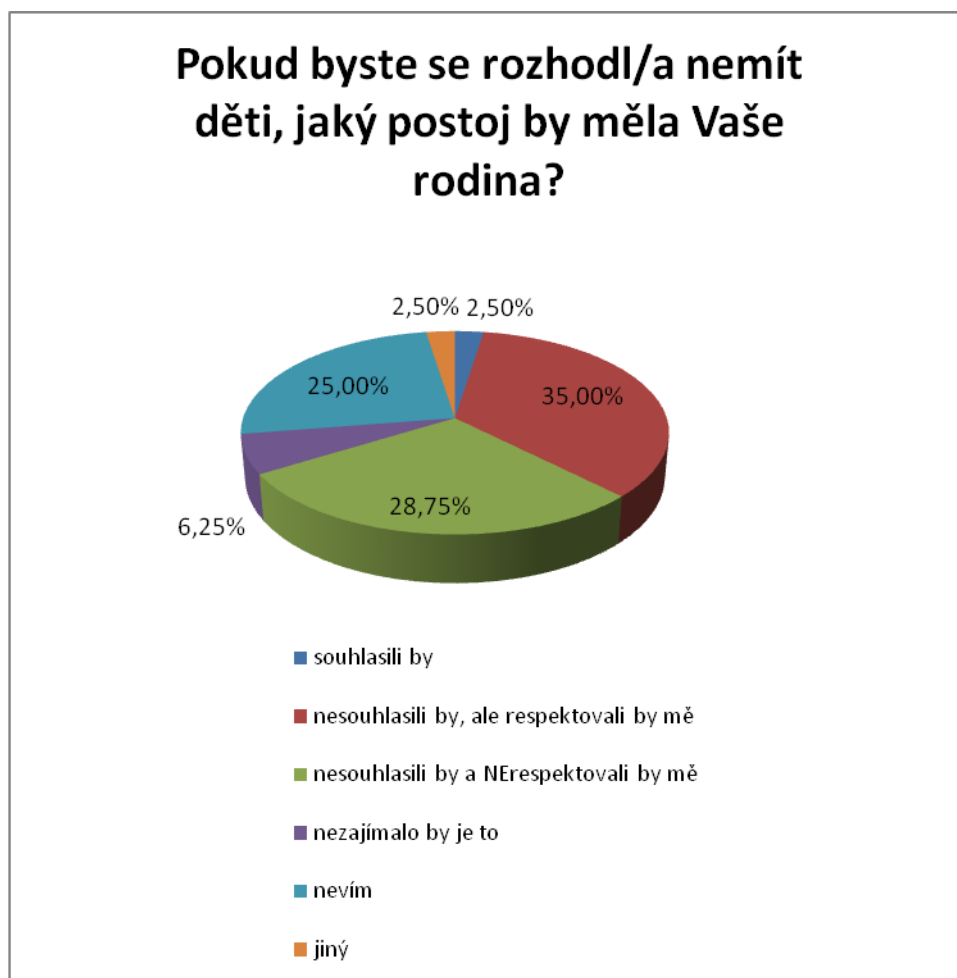

Otázka č 8 zjišťovala předpokládaný postoj rodiny k dobrovolné bezdětnosti.

Z tabulky i grafu je patrné, že 35 % dotázaných by předpokládá nesouhlas, ale respektování rozhodnutí. S nesouhlasem a despektem by se setkala 29 %, 25 % neví, jak by rodina zareagovala. 6 % by od své rodiny předpokládalo nezájem. Se souhlasnou reakcí by se setkala jen 2 % dotázaných.

Pokud byste se rozhodl/a nemít děti, jaký postoj by měla Vaše rodina?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
souhlasili by	2	2,50
nesouhlasili by, ale respektovali by mě	28	35,00
nesouhlasili by a Nerespektovali by mě	23	28,75
nezajímalo by je to	5	6,25
nevím	20	25,00
jiný	2	2,50
celkem dotázaných:	80	100

Tabulka 24 Předpokládaný postoj rodiny

Graf 22 Předpokládaný postoj rodiny

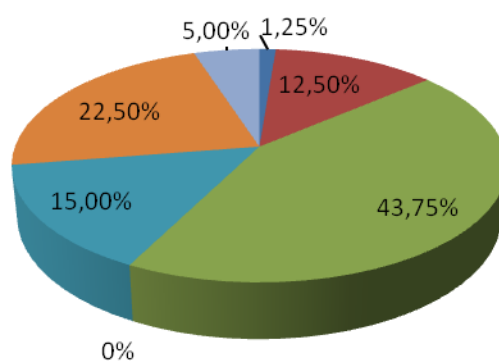
Otázka č 9 mapovala předpokládaný postoj partnera/partnerky.

Z tabulky i grafu je zřejmé, že by se s nesouhlasem a nerespektem setkala více než polovina dotázaných. 23 % v současné době partnera nemá. 15 % dotázaných si reakci partnera nedovede představit. Nesouhlas, ale respekt by očekávalo 12 %. 5 % respondentů by očekávalo jinou reakci. Souhlasnou reakci by očekávalo pouze 1 % respondentů.

Pokud byste se rozhodl/a nemít děti, jaký postoj by měl Váš partner/partnerka?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
souhlasil/a by	1	1,25
nesouhlasil/a by, ale respektoval/a by mě	10	12,50
nesouhlasil/a by a Nerespektovali by mě	35	43,75
nezajímal/a by se o to	0	0
nevím	12	15,00
v současné době nemám partnera/partnerku	18	22,50
jiný	4	5,00
celkem dotázaných:	80	100

Tabulka 25 Předpokládaný postoj partnera/partnerky

Pokud byste se rozhodl/a nemít děti, jaký postoj by měl Váš partner/partnerka?

- souhlasil/a by
- nesouhlasil/a by, ale respektoval/a by mě
- nesouhlasil/a by a NErespektovali by mě
- nezajímal/a by se o to
- nevím
- v současné době nemám partnera/partnerku
- jiný

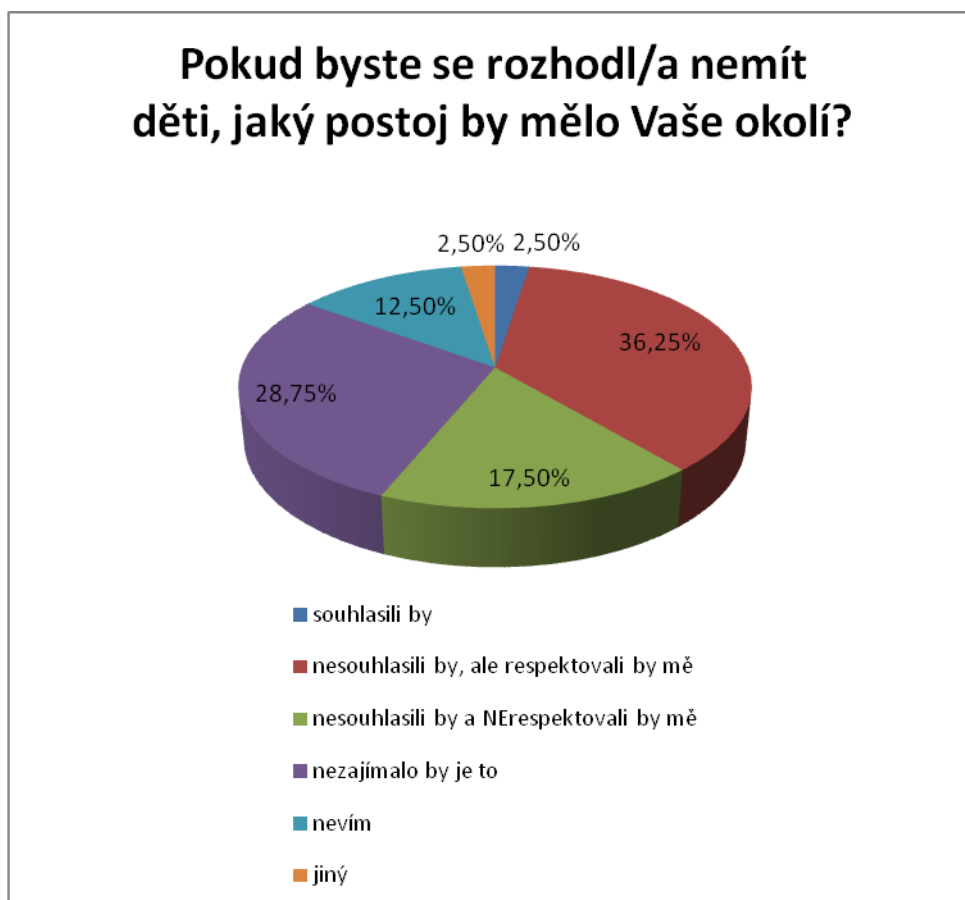
Graf 23 Předpokládaný postoj partnera/partnerky

Otázka č 10 zjišťovala předpokládaný postoj okolí.

Z tabulky i grafu je zřejmé, že by nesouhlas, ale respekt předpokládalo 36 % respondentů. Nezáměr by od svého okolí očekávalo 28 % dotázaných. Nesouhlas a zároveň despekt by vůči volbě dobrovolné bezdětnosti očekávalo 18 % respondentů. 12 % si nedovede postoj okolí představit. Se souhlasnou reakcí by se setkala pouze 2 % dotázaných. Tato hodnota se rovná odpovědi, jež se týká jiné reakce okolí, než je uvedena v tabulce.

Pokud byste se rozhodl/a nemít děti, jaký postoj by mělo Vaše okolí?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
souhlasili by	2	2,50
nesouhlasili by, ale respektovali by mě	29	36,25
nesouhlasili by a Nerespektovali by mě	14	17,50
nezajímalo by je to	23	28,75
nevím	10	12,50
jiný	2	2,50
celkem dotázaných:	80	100

Tabulka 26 Předpokládaný postoj okolí

Graf 24 Předpokládaný postoj okolí

6.5 Odpovědi na výzkumné otázky

Na základě výzkumného problému a stanoveného cíle byly formulovány následující výzkumné otázky:

- Jaký máte postoj k dobrovolné bezdětnosti a dobrovolně bezdětným?

Tuto výzkumnou otázku jsem zjišťovala prostřednictvím páté anketní otázky pro veřejnost. Neutrální postoj k dobrovolné bezdětnosti a dobrovolně bezdětným zaujímá 76 % dotázaných. Pozitivní vztah udává 11 %, negativní 12 % respondentů. Pomocí šesté a sedmé otázky jsem zjistila, že 72 % dotázaných ze svého okolí nezná žádného dobrovolně bezdětného muže či dobrovolně bezdětnou ženu. O No Kidding klubu slyšelo pouze 15 % respondentů.

- Jaký je předpokládaný postoj rodiny k dobrovolné bezdětnosti?

Na tuto výzkumnou otázku jsem získala odpověď pomocí osmé anketní otázky. 35 % dotázaných by předpokládalo nesouhlas, ale respektování rozhodnutí. S nesouhlasem a zároveň také despektem by se setkalo 29 %. Čtvrtina dotázaných neví, jak by rodina zareagovala. 6 % by od své rodiny předpokládalo nezájem. Se souhlasnou reakcí by se setkalo pouze mizivé množství respondentů.

- Jaký je předpokládaný postoj partnera/partnerky k dobrovolné bezdětnosti?

S nesouhlasem a nerespektem se setkala více než polovina dotázaných. 23 % uvádí nepřítomnost partnera/partnerky. 15 % dotázaných si reakci partnera nedovede představit. Nesouhlas, ale respekt, by očekávalo 12 %. Se souhlasem by se setkalo pouze 1 % respondentů. Na tuto výzkumnou otázku jsem získala odpověď prostřednictvím deváté otázky v anketním pořadí.

- Jaký je předpokládaný postoj okolí vůči dobrovolné bezdětnosti?

Na tuto výzkumnou otázku jsem získala odpověď prostřednictvím desáté otázky v anketním pořadí. Největší procentuální zastoupení má nesouhlasná reakce. Nezájem okolí by očekávalo téměř 29 % respondentů. Pozitivní postoj uvádí minimum dotázaných.

7 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Výzkumná část byla rozdělena do tří částí. Zvolila jsem kombinovanou výzkumnou strategii, která mi umožnila získat na problematiku dobrovolné bezdětnosti komplexní pohled. Výzkumná část má tři druhy vyhodnocení dat. Jsou jimi data získaná pomocí polostrukturovaného interview, ankety pro dobrovolně bezdětné muže a ženy a ankety určené pro veřejnost.

Z dat získaných pomocí polostrukturovaného interview jsem zjistila následující důvody dobrovolné bezdětnosti. První respondentka Ivana uvádí jako zásadní důvod absenci vztahu k dětem. Vypovídá, že děti nemá ráda. Narození dítěte by pro ni znamenal konec svobodného života. Jana má k volbě bezdětnosti důvodů více. Patří mezi ně politika státu, ekologie, ztráta volného času, finance, situace na pracovním trhu. Jako zásadní důvod uvádí přelidněnost planety, čili důvod ekologický. Třetí z respondentek, Antonie, má pro své rozhodnutí důvod velmi specifický. Klíčovou roli pro tuto volbu má smrt jejích rodičů. Důvodem volby bezdětného života je tedy strach, že by se totéž mohlo stát i jejím dítětem. Tento důvod shledávám jako velmi neobvyklý, jelikož jsem se s ním v literatuře nesešla.

Výpovědi respondentek se liší i ve vztahu k okolí. Ivanina rodina doufá, že její rozhodnutí není definitivní. Janu i Antonii v jejich volbě rodina podpořila. Ivana i Jana však udávají výčitky ze strany prarodičů. Ivana v současnosti partnera nemá. Uvádí však, že se na nulových reprodukčních plánech s expřítelem neshodli, což byla příčina jejich rozchodu. Naopak Jana se se svým partnerem na základě nevolby rodičovství seznámila. Antonie s partnerem o této otázce nediskutovala. Partner Antonie již děti má z předchozího vztahu. Postoje okolí hodnotí všechny respondentky velmi podobně. V reakcích okolí se shledávají s údivem, nepochopením, lítostí, bariérou v komunikaci, ale také s nezájmem.

Všechny respondentky shledávají v No Kidding klubu velký přínos. Je jím svobodná konverzace, podpora, sdílení společných názorů a zálib. No Kidding spatřují jako zdroj informací i zábavy.

Ankety pro dobrovolně bezdětné se zúčastnilo 91 respondentů. Naprostou většinu z nich tvořily ženy. Respondenty jsem o anketě informovala na webových stránkách, fórech, dis-

kuzích věnovaných dobrovolně bezdětným. Cílem bylo zjistit důvody volby bezdětného života, a jaký postoj k této volbě zaujímá okolí.

Více než polovina respondentů zvolila jako důvod bezdětného života absenci vztahu k dětem. Druhé největší procentuální zastoupení získal důvod ekologický a kariéra. Mezi nejméně volené důvody patří sexuální orientace, špatné vlastní dětství, absence vhodného partnera, ekonomický důvod.

Téměř polovina dotázaných uvádí, že se u rodiny setkala s nesouhlasem, ale jejich rozhodnutí je rodinou respektováno. U partnera se však 40 % respondentů setkalo se souhlasem. S nulovou akceptací volby se setkala více než čtvrtina dotázaných. Z průzkumu reakce okolí je patrná větší četnost negativních reakcí. Se souhlasem se setkalo pouze 13% dotázaných.

No Kidding klub má pro své členy zcela jistě velký význam. Členové zde sdílí své názory, společné zájmy, získávají zde informace, potkávají nové přátele, účastní se akcí pořádaných No Kidding klubem.

Ankety určené pro veřejnost se zúčastnilo 80 respondentů. Počet mužů a žen zde byl téměř shodný. K dobrovolně bezdětným převažuje postoj neutrální. Pozitivní přístup zaujímá 11 % respondentů. Negativní postoj udává 10 % dotázaných. Nejmenší procentuální zastoupení má velmi negativní postoj.

Anketa mapovala povědomí o dobrovolně bezdětných v okolí respondentů. Většina dotázaných žádné dobrovolně bezdětné ze svého okolí nezná. Shodný výsledek je i v povědomí o No Kidding klubu. Naprostá většina dotázaných o No Kidding klubu nikdy neslyšela.

Předpokládaný postoj sociálního okolí k dobrovolné bezdětnosti by byl dle průzkumu negativní. Většina respondentů by se s kladným postojem ohledně nulových reprodukčních plánů neselekala.

ZÁVĚR

V bakalářské práci bylo zpracováno téma dobrovolná bezdětnost. Jako úvod do této problematiky slouží teoretická část práce. Ta sestává ze čtyř kapitol. V první z nich nastiňují základní pojmy související s tímto tématem. Druhá kapitola je náhledem na dobrovolnou bezdětnost v kontextu dějinného vývoje. Ve třetí kapitole jsou popisovány důvody volby dobrovolné bezdětné, faktory, které k této volbě přispívají a také jak je na dobrovolnou bezdětnost nahlíženo v médiích. Čtvrtá kapitola je věnována neziskovému klubu pro dobrovolně bezdětné nesoucí název No Kidding.

Cílem výzkumné části bylo zmapovat důvody volby bezdětného života a zároveň také zjistit jaký postoj zaujímá širší veřejnost k dobrovolně bezdětným i dobrovolné bezdětnosti. Díky anketám a polostrukturovanému interview se mi podařilo dosáhnout výsledku, jehož záměrem bylo získání komplexního pohledu na dobrovolnou bezdětnost ze strany dobrovolně bezdětných i ze strany širší veřejnosti. Podařilo se mi zjistit důvody a motivy vedoucí k volbě dobrovolného života a jak je na tuto volbu nazíráno veřejností. Dále se mi podařilo objasnit faktory k těmto pohledům přispívající a zhodnotit tak situaci a postavení dobrovolně bezdětných v sociálním kontextu.

Přeji si, aby tato práce sloužila jako obeznámení se s problematikou dobrovolné bezdětnosti, aby na dobrovolně bezdětné nebylo nahlíženo v souvislosti se sobectvím, individualismem a kariérismem. Žijeme ve svobodné zemi, kde by každý měl mít právo se samostatně rozhodnout. Právo na svobodu má každý bez výjimky. Rodiče by neměli zasahovat a opovrhovat volbou bezdětného života, a dobrovolně bezdětní by měli být schopni akceptovat ty, kteří chtějí svůj život zasvětit dětem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BUREŠOVÁ, J. *Proměny společenského postavení českých žen v první polovině 20. století*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. 506 s. ISBN 80-244-0248-3.
- [2] ČERMÁKOVÁ, M., MAŘÍKOVÁ, H., ŠANDEROVÁ, J., TUČEK, M. *Proměny současné české rodiny*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. 170 s. ISBN 80-85850-9301.
- [3] GIDDENS, A. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.
- [4] GLOGAR, A. *Metodický manuál pro vypracování bakalářské a diplomové práce*. Zlín: UTB-Zlín, 2001. ISBN 80-7318-011-1.
- [5] HAŠKOVÁ, H. *Fenomén bezdětnosti*. 1. vyd. Praha: SLON, 2009. 264 s. ISBN 978-80-7419-020-9.
- [6] HAŠKOVÁ, H. *Fenomén bezdětnosti v sociologické a demografické perspektivě*. 1. vyd. Praha: Sociologické ústav AVČR, 2006. 156 s. ISBN 80-7330-092-3.
- [7] HAŠKOVÁ, H., POMAHAČOVÁ, J. *Rodičovství a bezdětnost ve vybraných časopisech pro ženy a muže*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006. ISBN 80-7330-11-3.
- [8] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [9] JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 288 s. ISBN 80-7178-535-0.
- [10] JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita*. Vyd.1. Praha: Grada, 2008. 285 s. ISBN: 978-80-247-2284-9.
- [11] Kol. aut. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, vydavatelství Univerzity Karlovy, 1996. 1627 s. ISBN: 80-7184-310-5.

- [12] KONEČNÁ, H. *Na cestě za dítětem. Dvě malá křídla*. 2. vyd. Praha: Galén, 2009. 296 s. ISBN 978-80-7462-591-8.
- [13] KRÍŽKOVÁ, A. Česká žena v práci a rodině posledního desetiletí. In MANSFELDOVÁ, Z., TUČEK, M. *Současná česká společnost. Sociologické studie*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2002. 381 s. ISBN 80-7330-009-5.
- [14] MAIEROVÁ, C. *40 důvodů proč nemít děti*. 1. vyd. Praha: Rybka publisher, 2008. 119 s. ISBN 80-87067-99-1.
- [15] MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- [16] MOŽNÝ, I. *Základy sociologie*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. s. 220 ISBN 80-86429-05-9.
- [17] MOŽNÝ, I., RABUŠIC, L. Česká rodina, sňatkový trh a reprodukční klima. In VEČERNÍK, J., MATĚJŮ, P. a kol. *Zpráva o vývoji české společnosti 1989-1998*. 1. vyd. Praha: ACADEMIA, 1998. 364 s. ISBN 80-200-0703-2.
- [18] OAKLEY, A. *Pohlaví, gender a společnost*. Vyd.1. Praha: Portál, 2000. 171 s. ISBN: 80-7178-203-6.
- [19] RABUŠIC, L. *Kde ty všechny děti jsou?: porodnost v sociologické perspektivě*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. 265 s. ISBN 80-86429-01-6.
- [20] ŘÍČAN, P. *Psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. 294 s. ISBN 978-80-7367-406-9.
- [21] ŠILHOVÁ, L., STEJSKALOVÁ, J. *Matkou ve vyšším věku*. 1. vyd. Praha: Computer press, 2006. 102 s. ISBN 80-251-0987-9.
- [22] VAN LUVEN, L. *Být či nebýt matkou*. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2010. s. 293 ISBN 978-80-7207-774-8.
- [23] VAN LUVEN, GILLESPIE, B. *Být či nebýt otcem*. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2010. s. 303 ISBN 978-80-7207-775-5.

[24] VESELÁ, R. a kol. *Rodina a rodinné právo historie, současnou a perspektivy*. 1. vyd. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003. 262 s. ISBN 80-86432-48-3.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

[25] Nokidding. [online] [cit. 3. 4. 2011] Dostupné z: <http://nokidding.webovastranka.cz/x>

[26] Nokidding. [online] [cit. 3. 4. 2011] Dostupné z: <http://www.nokidding.net/>

[27] Nokidding. [online] [cit. 3. 4. 2011] Dostupné z: <http://www.chesconk.tripod.com/>

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 Uspokojování a omezování potřeb v souvislosti s narozením dítěte</i>	16 ,17
<i>Tabulka 2 Přijatelnost důvodů pro celoživotní bezdětnost mezi českou populací</i>	18
<i>Tabulka 3 Pohlaví (dobrovolná bezdětnost)</i>	34, 54
<i>Tabulka 4 Věk (dobrovolná bezdětnost)</i>	34, 55
<i>Tabulka 5 Pohlaví (veřejnost)</i>	35, 60
<i>Tabulka 6 Vztah k dětem</i>	44
<i>Tabulka 7 Důvody volby bezdětného života</i>	45
<i>Tabulka 8 Reakce rodiny</i>	47
<i>Tabulka 9 Reakce partnera / partnerky</i>	48
<i>Tabulka 10 Reakce okolí</i>	49
<i>Tabulka 11 Účast na diskuzích</i>	50
<i>Tabulka 12 Význam No Kidding</i>	51
<i>Tabulka 13 Postoj dobrovolně bezdětných k těm, kteří děti mají</i>	53
<i>Tabulka 14 Vzdělání dobrovolně bezdětných</i>	56
<i>Tabulka 15 Rodinný stav dobrovolně bezdětných</i>	57
<i>Tabulka 16 Víra (dobrovolně bezdětní)</i>	58
<i>Tabulka 17 Počet obyvatel město / obce (dobrovolně bezdětní)</i>	59
<i>Tabulka 18 Vzdělání (veřejnost)</i>	61
<i>Tabulka 19 Rodinný stav (veřejnost)</i>	62

<i>Tabulka 20 Víra (veřejnost)</i>	63
<i>Tabulka 21 Postoj k dobrovolné bezdětnosti a dobrovolně bezdětným</i>	64
<i>Tabulka 22 Povědomí o dobrovolně bezdětných v okolí</i>	65
<i>Tabulka 23 Povědomí o No Kidding</i>	66
<i>Tabulka 24 Předpokládaný postoj rodiny</i>	67
<i>Tabulka 25 Předpokládaný postoj partnera / partnerky</i>	69
<i>Tabulka 26 Předpokládaný postoj okolí</i>	71

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 Vztah k dětem</i>	44
<i>Graf 2 Důvody volby bezdětného života</i>	46
<i>Graf 3 Reakce rodiny</i>	47
<i>Graf 4 Reakce partnera / partnerky</i>	48
<i>Graf 5 Reakce okolí</i>	49
<i>Graf 6 Účast na diskuzích</i>	50
<i>Graf 7 Význam No Kidding klubu</i>	52
<i>Graf 8 Postoj dobrovolně bezdětných k těm, kteří děti mají</i>	53
<i>Graf 9 Pohlaví (dobrovolně bezdětní)</i>	54
<i>Graf 10 Věk (dobrovolně bezdětní)</i>	55
<i>Graf 11 Vzdělání (dobrovolně bezdětní)</i>	56
<i>Graf 12 Rodinný stav (dobrovolně bezdětní)</i>	57
<i>Graf 13 Víra (dobrovolně bezdětní)</i>	58
<i>Graf 14 Počet obyvatel města / obce (dobrovolně bezdětní)</i>	59
<i>Graf 15 Pohlaví (veřejnost)</i>	60
<i>Graf 16 Vzdělání (veřejnost)</i>	61
<i>Graf 17 Rodinný stav (veřejnost)</i>	62
<i>Graf 18 Víra (veřejnost)</i>	63
<i>Graf 19 Postoj k dobrovolné bezdětnosti a dobrovolně bezdětným</i>	64

<i>Graf 20 Povědomí o dobrovolně bezdětných v okolí</i>	65
<i>Graf 21 Povědomí o No Kidding</i>	66
<i>Graf 22 Předpokládaný postoj rodiny</i>	67
<i>Graf 23 Předpokládaný postoj partnera / partnerky</i>	70
<i>Graf 24 Předpokládaný postoj okolí</i>	72

SEZNAM PŘÍLOH

P I. ANKETA VEŘEJNOST

PŘÍLOHA P I. ANKETA DOBROVOLNÁ BEZDĚTNOST

Dobrý den,

dostává se Vám do rukou anketa, která je zaměřena na problematiku dobrovolné bezdětnosti. Anketa je anonymní a je součástí mé bakalářské práce. Touto anketou bych chtěla zmapovat Vaše názory a postoje k dobrovolné bezdětnosti.

Děkuji Vám za vyplnění ankety.

Jana Vaculíková, studentka sociální pedagogiky, FHS UTB ve Zlíně

- 1) Věk _____

- 2) Pohlaví
  - a) žena
  - b) muž

- 3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
  - a) základní
  - b) středoškolské bez maturity
  - c) středoškolské s maturitou
  - d) vyšší odborné
  - e) vysokoškolské

- 4) Jaký je Váš rodinný stav?
  - a) svobodný/á
  - b) ženatý/vdaná
  - c) rozvedený/rozvedená
  - d) vdovec/vdova

- 5) Jste věřící?
  - a) ano

  - b) ne

- 6) Jaký máte postoj k **dobrovolné** bezdětnosti a **dobrovolně** bezdětným? (*Dobrovolná bezdětnost je definována jako volba, kdy jedinec nemá děti a jejich početí neplánuje. Rozhodnutí se pro bezdětnost je deklarováno*).
  - a) velmi pozitivní

- b) pozitivní
  - c) neutrální
  - d) negativní
  - e) velmi negativní
- 7) Znáte ze svého okolí dobrovolně bezdětné?
- a) ano
  - b) ne
- 8) Slyšel/a jste někdy o **No Kidding!**? (*Dobrovolný neziskový klub pro dospělé jednotlivce a páry, kteří nemají a nechtějí mít děti*).
- a) ano
  - b) ne
- 9) Pokud byste se rozhodl/a nemít děti, jaký postoj by měla Vaše rodina?
- a) souhlasili by
  - b) nesouhlasili by, ale respektovali by mě
  - c) nesouhlasili by a Nerespektovali by mě
  - d) nezajímalo by je to
  - e) nevím
  - f) jiný
- .....
- 10) Pokud byste se rozhodl/a nemít děti, jaký postoj by měl Váš partner/partnerka?
- a) souhlasil/a by
  - b) nesouhlasil/a by, ale respektoval/a by mě
  - c) nesouhlasil/a by a Nerespektoval/a by mě
  - d) nezajímalo/a by se o to
  - e) nevím
  - f) v současné době nemám partnera/partnerku
  - g) jiný
- .....
- 11) Pokud byste se rozhodl/a nemít děti, jaký postoj by mělo Vaše okolí?
- a) souhlasili by
  - b) nesouhlasili by, ale respektovali by mě

- c) nesouhlasili by a NErespektovali by mě
- d) nezajímalo by je to
- e) nevím
- f) jiný

.....